

№ 5

27. IV. 26

ÜLIÕPILASLEHT

SISU: Veel korporatsiooni küsimusest — Osk. Sein. / Ysna pisut
ilusate aadete vastaseist aktsioonest ja tõsiasjade erapooletust
hindamisest — Nig. Käbin. / Mälestusi minu päätoimetajaist. Memuaarid —
Jaan Pert. / Kas on põhjust korraldada haridust vastavalt patsientidega,
klientidega, käskjalgedega j. m. varustamise põhimõtetele — IdK.— /
Juhan Pahlbärgi maskespall. Veste — Juh. Pahlbärk. / Vastuseks IdK—'le —
O. Pihlak. / Vilmar Adamsi „Valguse Valust“. Arvustus — E. Raudsepp. /
Veel midagi diskussiooni korras korporatsiooni küsimusest — J. Kimmel. /
Akadeemiline rahvasteliidu ühing tekkimisel. — Intervjuu esitaja Sven
Gullströmiga. / Organiseerumata kaasvõitlejad — 1. mai rongikäigule! /
Õienduseks Balti riikide üliõpilaskondade keskbüroo istangu otsuste kohta —
Th. Laanes. / Akadeemilised teated.

№ 5

27. IV. 26

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Veel korporatsiooni küsimusest.

Pea tunnistama, et korporatsiooni küsimus on mind kehvasti huvitanud, juba üliõpilaspõlve algusest. Ja seda peamiselt kui psühholoogiline ja ilma-vaateline probleem; poleemiline organiseerimisküsimus on omand teisejärgulise tähenduse.

Olen huviga jälgind võitlust (või „võitlust“, nagu ksv! Janno arvab) korporatsioonide vastu; seda suurema huviga, et olin ise omal ajal suur korporatsioonide vastane — nagu, usun, seda on iga ideeline, keskkoolist tulev noormees, kes alles koolist, tihti ka seltskonnast saadud eelarvuste mõju all. Olen tufvund tolle küsimusega nii teoreetilisest kui tegelise küljest — nelja aasta kestel on olnud selleks küllalt võimalusi. Üliõpilaselust aktiivselt osa võttes, olen võind pilku heita nii korporatsioonide kui ka seltside välis- ning sisellu.

Olen püüdnud kaaluda korporatsiooni küsimust erapooletult, arvesse võttes poolt- ja vastuväiteid. Aktiivselt pole ma eelmaint võitlusest osa võtnud, sest olen lugend õigustetuiks nii korporatsioonid kui ka seltsid, isegi maakundlikud kogud.

Kõige tolle pika vaafuse tulemusel on — pettumus. Pettumus meie üliõpilaskunnast kui tervikust, mitte üksikuist organisatsiooni-tüübest. Viimaste vaheline „võitlus“ on tundund väiklasena. On püüdnud üksikest materdada suurte hüüetega, kõrgete sõnadega, arvestamata reaaluoludega. Kus on nood lootusrikkad maakundlikud kogud, kes pidid Eesti elu uueks looma? Kas on kadund korporatsioonid, kellele nad pidid hoobiks saama? Vastupidi — korporatsioonide poolehoid on suurend, kuna maakundlikest kogudest on jäänd vaid sarnased hiilgavad dokumendid, kui nende „põhimõtted ja sihtjooned“ Üli-

õpilaslehes № 1—2. Millised kõrged ideaalid!

Kui peaksid kunagi kaduma korporatsioonid, nagu seda soovivad mõnedki — ma ei kurvastuks: elu on kõrgeim kriteerium, kes ei suuda kohaneda elule, pole ka elu väärt. Ent miks tahetakse mõne tibatillukese ideega kohe elu ümber luua! Võtkem arvesse ühe suure kreeklase sõnu: „Kui sa sõnu teed, kõrgeid kui Parnass, kas sa sellega ilu õpetad?“

Kui ma praegusel korral sõna võtan, siis teen seda korporatsioonide kaitses: poleemika ja päälitungi suhtes on korpl-id asund ikka eitaval seisukohal; mul pole põhjust seda seisukohta muuta.

Kõigepäält peavad selged olema igasuguste selgituste ja vaieluste puhul mõistet, vaielusalused ja põhimõttelised seisukohad. Praegusel korral, näib mulle, pole see nii. Niisugusel korral oleks asjatu sõnu loopida.

Kui tahetakse mõnda küsimust selgitada, tuleb asuda erapooletulle pinnale, tuleb seda küsimust käsitada teadusliku asjalikkusega ning meeltega. Ent, kahjuks, on see teisiti. Tihti tarvitetakse odavat agitaatori retoorikat, sihilikku võitlust ja sapist tooni. Isegi ksv! Janno — kellest ma muide väga lugu pean — oma viimase kirjutisega Üliõpilaslehes № 2 kaldub sama liiki.

Väitluse aluseks võetakse tavaliselt a priori: seltsid on põhimõttelise aluse poolest ainuõiged, korpl-id pole organiseerimisvormiks kohased, ergo — tulevad kaotada! Ent lubage kahelda! — Ksv! Janno ütleb: „On ju selge, et kasvatustöö seltsides veel paljugi arendamist nõuab, puudusi on veel palju, põhimõttelised alused on aga meie seisukohast (Minu sõrendus! — O. S.) õiged, korporatsioonides aga tugevasti tuulutamist nõudvad — ja see on peaasi.“

Sellega on otsekohe öeldud, et korpl-id pole seltside seisukohast õiged; see on ka loomulik, sest seltsid peavad oma liigete arust õiged olema, selleks sinna astutaksegi. Aga kui ma ütlen, et korpl-de silmis on korporatsioonid oma põhimõttelise aluse poolest õiged, mis siis? — Mul on selleks samasugune õigus kui ksv! Jannolgi.

Ei minu ja ksv! Janno ilmavaated lähevad lahku, selle vastu ma ei vaidle, aga mis õigusega ksv! Janno enda ilmavaate, resp. seltside oma, tunnustab ainuõigeks — see on mulle arusaamatu.

Päälegi on juba küllaltki selge, et meil on organiseerimisküsimuses kolm suuremat põhimõttelist rühmitust, mis teatavas mõttes vastavad samasugustele poliitilistele rühmitustele,* nimelt: paremtiib, keskrühm ja pahemtiib. Esimese kujundavad korporatsioonid, teise — EÜS! mõtteesalistega, kolmanda — radikaalsed seltsid. Vahe on siin peamiselt ilmavaatelises küsimuses.

Ja järsku tullakse korporatsioone EÜS! i meetodiga „tuulutama“! Ksv! Janno ja Ko. mõttoks on korporatsiooni küsimuses nähtavasti: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mis nad teevad — meie ükski teame, mis nad teevad!“

Teine näide sellest omapärasest „loogikast“.

Tuuakse paar sihilikult valitud, minevase aasta kohta käivat näidet (neist veel eelpool!), mis peavad tunnustama korporatsioonide passiivsus ja eluvõõrast vaimu, ning tehakse järeldus: „Siit on selge — korporatsioonid on senini olnud igasugusele (Minu sõrendus! — O.S.) ideelisele liikumisele absoluutselt (Minu sõrendus — O.S.) passiivid jne“. Otse rabav loogika!

*) Seda ei tohiks nii kerge südami väita. Ilmne fallacia a sensu diviso ad sensum compositum. — Toimetaja.

Mis puutub ksv! Janno sapisesse, ironiseerivasse tooni, mida ta nii oht-rasti tarvitab, see on muidugi ta erasi. Ainult asja selgitamisel annab see vähe tulu. Peetagu meeles, et avara, salliva ilmavaatega inimesed pole kunagi iroonilised, vaid humoorilised.

— Asudes asja selgitamisele, jääb mulle arusaamatuks, mida loetakse õieti korp!-ide kaaluvamaks paheks. Oma! ajal oli selleks joomine, värvimütsi kandmine jne. Nüüd on korp!-id nähtavasti teind nii suuri edusamme, et nood väited jäetakse kõrvale; selle eest tuuakse esile mõnesuguseid muid paheid. Ksv! Janno lausub: „Mis puutub nüüd sellesse värvimütsi... see pole küsimuse kaaluvam moment“, ning edasi: „... ega pole joomisefekteid korporatsioonidele kõige muu juures kuigi olulised olnud». Etteheide seisvat korp!-ide passiivsuses, nende eluvõõras vaimus jne. „Ja see ongi olnud suurim etteheide korporatsioonidele — nüüdisajale võõras vaim, meie elu suurtele muutustele mitteko-hanemine...“ ütleb ksv! Janno.

Oletame, et küsimuse raskuspunkt on nihkund, sellepärast jätan ma väited, mida enam ei tooniteta, kõrvale ning asun viimase punkti juure.

Mul pole kahjuks võimalust lehit-seda viimaste aastate Üliõpilaslehti, sellepärast jääb mulle veidi tume-daks, milles just erifi avaldub korp!-ide passiivsus ja eluvõõras vaim. Kui see väide loetakse maksvaks terve üliõpilaskunna kohta, või ütleme, seltskonna kohta, siis ma saaks sellest aru: teadagi, teatav järelokriis, mis järgneb segastelle aegadelle, vaimeline murrang jne. Ent et seda tooniteta eriti korp!-ide kohta, on minu arust ühekülgne. Kas avaldub too passiivsus just selles, et korporan-did ei võta osa üldseltskondlikest üritusist, pole akadeemilist ühinguist, ei harrasta mõnd kõrval-huviala? Minu arust saab seda väita vaid mingi eelarvuse või asjaga mitte-kursis-olemise tõttu.

Jälgime ksv! Janno väiteid.

— Korporatsioonid polla üliõpilaskunna kui terviku organiseerimisest ja arendamisest küllalt intensiivselt osa võtnud.

Esiteks, korporatsioonidel on endil kindlakujuline organisatsioon, sellepärast polnud nad vahetult üliõpilaskunna kui terviku organiseerimisest huvitatud; 1) pääleegi kui ollakse avalikult korp!-ide vastu ning tahe-takse sama terviku kaudu 2) korp!-ide vastu võidelda. Ent siiski, arvesse võttes solidariteeditunnet ja rahvuslikke huviseid, on korporatsioonid ka siin kaasa aidand. Teiseks, loomulikult pole korporatsioonid saand esirinnas sammuda, see on juba maksvusel oleva proportsionaalsuse põhimõtte alusel võimatu. Hiljuti oli korporatsioonide rühmal võimalus pääseda Üliõpilaskunna Edustuses juhtivalle kohale. Vaadati tulevikku

1), 2), 3)!? — Toim.

natuke roosiliselt: loodeti näidata endi tegeliku tööga, et korp!-idel on mehi, kes suudavad ja ta-havad ühistööst osa võtta; taheti näidata, et kõik passiivsuse etc. väited on alusetu. Sää! tuldi mõne nädala pärast seltside poolt intriigidega, tehti oppositsiooni, selgeti: nemed taht-vat ise üliõpilaskunna juhida, milleks neil täieline õigus olevat jne. Sää! oli see leplik ühistöö! Mõnegi meel muutus vast kibedaks ja mõeldi: parem esimene külas kui teine lin-nas — ning ei hoolita neistki väike-seist ülesandeist, mis neile reserveeriti.

— Korporandid polla Üliõpilaslehes üldse kirjutand, olla teda vaid tellind — möödund aastal 3 eksem-plaari!

Mis kirjutamise puutub, siis pole siin põhjust hämmastumiseks. Kuna korporandid pole võind Üliõpilaskunnas juhtivatele kohtadelle pääseda, selle tõttu pole saand ka aktuaalsete küsimustega vahetult kursis olla; kuna korporandid pole korpo-ratsioonide-vastasesest võitlusest*) või poleemilisist vastuväitlusist huvitatud olnud; kuna korporandid on esimeses järjekorras oma ksv! jourakendamise kohaks — siis pole korpo-randid Üliõpilaslehes ka erilise in-nuga kirjutand. Siiski võiks ka küllaliki näiteid tuua, kus korporan-did on Üliõpilaslehes kaasa töötand, isegi juhtival kohal olnud. — Mis-pärast valib ksv! Janno just minevase aasta, kus korp!-dest olla olnud kolm „Ü.-l.“ tellijat? Aga muud ajad, näiteks tänavune aasta, mõned eelmised? Kuulake järele! On olnud tõesti aegu, kus „Ü.-l.“ on olnud korp!-ide poolt teatava boikoti all, ja just haavavate ja taktitute ülesas-tumiste pärast korporatsioonide vastu.

— Korporatsioonid olla akadeemilist ühinguist emal. No, lubage kahelda! Kõigepääll jätame arvest välja Ak. Kirjandusühingu ja Ak. Emakeele Seltsi: korporatsioonides on filolooge vaevalt mõni üksik, loomulikult ei saagi nad neis ühinguist väljapaistvalt esineda. Ja Karskusühendus — see veel puudus! Peavad korporandid sää! kultuurkapitali jaotamisel, suurte sõnade tegemisel, vaieluste puhul ilmaparandamise vahendite kohta ja sentimentaalsete ringmängude sooritamisel abiks olema? Ent sellest veel eelpool!

Ak. Õigusteaduslikus Seltsis on esimees korporatsiooni vilistlane, abiesimees on korporant, liikmed on sää! korporatsioonidest — niipalju kui olen tähele pannud — vähemalt kümme-kond.

Ak. Majandusteadusl. Seltsis — mida ksv! Janno ei maini — on kir-jatoimetaja korporant, liikmeid on meilki pooltosinat.

Ak. Põllumajandusl. Seltsi kohta on mul kaaluvad põhjused oletami-seks, et korporantidest ei tohiks sää! puudust olla.

*) Selles Üliõpilaslehe sisu suu-relt osalt 2) seisabki! — O.S.

E. R. Muuseumi arendamisest on korporandid võrdlemisi hiljutises mi-nevikus elavalt osa võinud, sää! isegi juhtivat osa etendand. Kuidas praegusel korral lood, seda ei tea.

Vast aitab sellestki. Kui nüüd ka noil korril aluseks võtta proportsi-onaaluse põhimõte, nagu seda tooni-etakse Edustuse ümbervalimistel, siis osutuks see seltsidele tihtigi ebameeldivaks. Seest protsentuaal-selt on korporatsioonid, julgen seda väita, mõnigi kord aktiivsemad kui seltside.

Siis veel Vabaduspäeval väljasaad-etavate kõnelejade kohta. Mineval aastal polla korplidest väljas olnud ühtki meest. Miks just mineval aastal, mitte mõnel teisel? Võin vastupidiseid näiteid tuua. Pääleegi on korporatsioonidel seltskondliselt kindel tagapõhi, nende üksikuid liik-meid palutakse erateel kuhuigi kõ-nelema; sellepärast pole mingit põh-just Üliõpilaskunna juhatuse lahket sobitust kasutada. Võin küllaliki näiteid tuua.

— Ja, õigust öelda, ei näi ksv! Janno ise ka teadvat, et praegu on meil oma riik, olud on põhiliselt muutund, olgugi et ta seda „Ugalen-sis“elle“ irooniliselt ette heidab. Meil pole praegu enam ärkamisaeg, kus üliõpilane, iga üksik, oli maasoolaks, rahva tulevikulootuseks, ning pidi kõige jõuga rahvast „valgustama“: kõnesid pidama, aegkirjusi kirjutama, seltse ning ühinguist asutama, vana-vara korjama, laulukooris kaasa laulma jne. jne.

Praegu on rahvas tihti ise targem kui see poisike-valgustaja, kes Üli-õplsk. juhatuse sobitusel välja saadetakse. Praegu on meil vastavad alad spetsialiseerund, pole mõtet ega tarvidustki üksikul isikul kõiksugu mõeldavaid ameteid pidada ja sää!-juures suuri sõnu teha. Iga üksik arendagu kõigepääll iseennast, sel-lega teenib ta kaudselt rahvast, ja kõige paremini. Kahju et ksv! Janno ja paljud teised sellest aru ei saa. Jah, meil on nüüd oma vabariik, ksv! Janno — kas Te seda ei tea!

— Korporatsioon Ujala — kelle liikmeks on mul au olla — ühes põ-himõttes on öeldud: Meie, C! U! liik-med, tunnistame... et meie omaks pühaks kohuseks loeme juba üliõpi-laspõlves, kuid iseäranis veel parastises elus (Minu sõrendus! — O. S.), Eesti rahvusliku kultuuri eest võidelda ja tema loomiseks kaasa töötada.“ Ja ma pean tunnista-tama, see põhimõte on täimist leid-nud. Loomulikult ei mõllegi keegi üliõpilaspõlves Eesti kultuuri „ümber luua“. — Öeldakse, et korporatsioon, kui niisugune, on juba eluvõõras, pole igatahes rahvuskultuuriline. Eluvõõras või mitte, seda otsustetagu tegelise elu ja edu järele, nagu mainisin. Rahvuskultuuriline pole ta küll, ent, lubage küsida, palju on Eestis rasvuskultuurilist, palju võõraskul-tuurilist! Ei saa vana hävitada, kui

pole midagi asemelle panna. Ei saa vägivaldselt rahvuskultuuri „vabritseda“. Tuletage meele maakundlikke kogusid! Sellest saab Ugala (usun, et ka teised korp'id!) väga hästi aru; sellepärast püüab ta aegamööda oma vormi kui ka sisu elule ning rahvuslikule kultuurile ikka rohkem ja rohkem kohandada. Selles ei või ka mingit kahlust olla; seda nõuab meie esimene ja tähtsaim põhimõte, mis toonitab eriti isamaad ja rahvust. Samuti ei lase selle juures kahelda Ugala minevik, mis on täis võitlusi, eksimusi, ent ka saavutusi. Need saavutused julgustavad tulevikukski.

Mis puutub sellesse, et korporatsioonid olla rahvavõõrad, eralduda rahvast jne., siis ei saa siin ükski kainelt mõlleja mingisuguseid etteheiteid teha. Suhteliselt on nad seltsidega võrreldes vast selles mõttes rahvavõõramad, et nende liikmed pole lihirahvaga nii lähedas kontaktis kui viimase omad. Ent see on ka arusaadav, arvesse võttes korporantide seltskundlikku ja majanduslikku tagaseina. Ent ka siin võib vastupidist silmata. Hiljutisel Põllumeeste erakonna üleriiklikel kongressil oli saadikuid linnade, maakundade ja valdade poolt vähemalt tosin korporante. Riigikogu valimisnimekirjus on suur protsent kvalifitseerit jüdest just korporatsioonide vilisilasi, isegi üliõpilasi-korporante. Meie demokraatliku korra juures ei saaks see kunagi nii olla, kui korporatsioon kasvataks elu- ja rahvavõõraid isikuid.

Et korporandid käituvad üliõpilaspõlves tihtiigi vast liig elurõõmsalt ja muretul, selle tõttu jäävad

mõnikord akadeemiline töö ning muud huvialad natuke hooletusse — on ju õige. Ent see on tihtiigi positiivseks, mitte negatiivseks küljeks. Millal peab siis inimene noor olema, kui mitte noorena? Või peab eeskujuks võtma noid noori rauke, kes liiguvad tülpind ning elutüüdinägu dega ja armastavad sapist paatosi? Muidu — nad on targad, mõnikord liigagi targad, nii et see kipub lolluseks minema. See on ikka nii, kui inimene oskab elada vaid vaimus, jäädes tegelisele elule ja tõelisele noorusrõõmule võõraks. Sarnaseid eluvõõraid isikuid, lubage öelda, võib leida vaid seltside rühmast.

Mul on neist ikka kahju olnud, kes oskavad teisi elama õpetada, aga ise elada ei oska.

Ma märgiksin siinjuures huvitava psühholoogilise momendi. — Inimene, kes omab seesmise kooskõla, kes endaga ja eluga rahul ning rahuldet, on salliv ja leplik. Kui aga hakatakse ironiseerima, sapiselt arvustama, leitakse alaliselt põhjust arvustamiseks ning uue ilmavaate jutlustamiseks — siis pole arvustaja sisimas kõik asjad korras. Tihti sirutatakse protestiks päkkasid taeva poole ja ei aimatagi, et protestitakse iseenda — s. o. enda seesmise pettumuse ja rahuldamatuse — vastu.

Nietzsche ja Tolstoi olid sümpaatilised inimesed, veel sümpaatilisemad kirjanikud. Ent niipea kui nad muutusid jutlustajaiks, prohvereiks — oli kõigel lõpp! Nii kunstil, loogikal ja inimarmastusel. Väga õpetlik.

Jutlustajad ja ilmaparandajad ei taha arvesse võtta, et pahe ja halb

ei tule mitte kurjast tahtest, vaid elutingimustist. Tahteline halbuse on erandlik nähtus. Kui tahtakse kedagi või midagi parandada, muudetu olud ja tingimused.

Kõigepeält parandetu ja muudetu ennast, siis saab vähemalt jutlustajast paremuse eeskujut. Kuis saab patune patust lunastada!

— Nii praegusel korral. Ei mõisteta, mispärast eelistab noor üliõpilane tihti korporatsiooni, mitte seltsi. Seda loetakse talle süüks, nõrkuseks, isegi tahteliseks paheks, ning mõeldakse seda propagandaga parandada.

Kas te teate, lugupeet ksv! ksv!, palju on maksnud noorele üliõpilasele sisemine võitlus valiku puhul korporatsiooni ja seltsi vahel? Mina tean seda omast käest. Terve esimene semester kulus selleks — ma olin sellest haige. Esiolgne kavatus oli astuda EÜS-i, kuid astusin siiski korporatsiooni. Mispärast? Sest, vaa-deldes ja tundma õppides üliõpilasorganisatsiooni ja ühinguid, tulid otsusele, et korporatsioon vastab minu organiseerumismõttele ideaalile ja minu ilmavaatele rohkem kui selts. Minu keskkoolist kaasatoodud eelarvused korp'l-ides valitsevi väärkommete kohta polnud kõik küll veel kadund, ent otsustin: pahe vastu ei tule võidelda sõnadega, pahest saab pigemini võitu moraalse üleolekuga, parema eeskujuga; kuna korporatsioon on eelistetavam organiseerumismõte, tulevad ta väärkõrvaldada. Ja selles mõttes oli mu otsus tehtud.

Ysna pisut ilusate aadete vastaseist aktsioonest ja tõsiasjade erapooletust hindamisest¹⁾.

Retoorika õpetab järgmist kõnetaktikat teise maani mahategemiseks: alga mahatehtava kiitmisega. Toonita sellejärele enese kompetentsust ja alandlikkust nii mahatehtava, kui ka publiku ees. Tõmba siis veidi ise hinge, ja lase ka kuulajail hinge tõmmata, kõneldes seks tyhja-tähja. Siis — hakka laduma! Esiteks pea veel veidi mõtu, hiljem on aga sootuks ükskõik, millega virutad. Olla veel ysna hää, kui parajas kohas vahele asetada saad, et sul enesel kahju ikka küll, aga . . . jne.

Kuulajate poolehoid on juba aligese võidet, käsitus avaldab tooni autoriteetlikkusega ilmeksimatuse mulje, erapooletus on tõestet kõne sissejuhatuses avaldet lugupidamisavaldusega — ja on's

1) Vastuseks „Yliõp.“ nr. 4. Rich. Janno artiklile „Natuke jutlemist ilusast aateist, nendesihilisest koondisest ja korrektsusest“.

hulk viimati kunagi arvustavalt mõtelnud? Igatahes olla aga kõne mõju kindel.

Kyllap see nyid Rich. Janno filoloogiline teisik Juhan Pahlbärk oli, kes aru sai, et kõne reeglite järele valmistet kirjutust „kirjutuseks“ nimetada ei tohi, vaid seda jutlemiseks ristima peab. Ja nii syndiski kirjutusele ilus päälkirii. Ilusale päälkirjale järgneb kiitev kirjeldus mahatehta kavatseta vast: nimetatakse Kultuuritahtelise Noorpõlve Koondise suvekonverentsil peetud „vaimustusest inspireerit jutlust“, tuuakse tänuväärsest sisukama osa deklaratsioonist, ja et kirjeldus mõjuvav oleks lastakse Munamäele koguni tammedki kasvada ning pannakse kerkima nende tumedad varjud.

Ja siis järgneb kõnereeglites nõutud enesealandus: „Ja kui sul ka tegeliku elu grimassid on kiskund hinge maisettesse kortsudesse . . . jne.“ Siis kirjelduse teine osa: et vaatke see on tsiteerit säält ja säält, et temal isiklikult midagi aatelisel alusel seisvate koondiste vastu ei ole jne. — sõnaga kõnetehniliselt „hingetõmbamise“ aeg. Ja edasi järgneb see, mispärast terve kirjutus ette on võetudki.

Ka vajalik kahetsus selle yle, et see ilmaelu yldse ja käsitetav elunähtus eriti,

ebaõnnestund on, ei puudu: „On aga nii meie ajalikus elus, et pahatihti kõik ilusad sõnad, kõrged aated ja lyriilised tunde puhangud kipuvad ypris madalale langema, kui neidsamu mõtteid teostama hakatakse“, et näete — ei tohiks küll, eneselig kahju, aga ajaline elu kohustab.

*

Inimene on ju kord niisuguseks loodud, et ta kaasinimeste mõtteid ei näe, vast mahaarvat juhused, kui ta on hää spiritist või midagi sellast. Kuid Rich. Janno ei ole seda. Ning kui siis Rich. Janno ei tea, mis KNK tegelased kunagi mõtisklend on, ja sellest kirjutada tahtes paramatult eksib, siis on see õieti ainult allumine looduskorrale, mis ei tee erandeid ei ilusate aadete sihilisele koondisele ega ka mitte temast jutlejale. Ja nii ei saaks siis ka viimasele midagi ette heita, kui ta kirjutab:

„mõtiskleti koondise ringkonnis nii: meie oleme kaua aega „Uudismaad“ toimetand, järjelikult on ta meie; koondisel on häälekandjat vaja, võtame ta endale, ta on küll E. Koolin. Kesklidu oma, aga meie oleme tudengid, nemand koolipoisid — pole neil meile midagi öelda; ja kui hakkavadki häält tõstma, siis pole neil yhtki teha: „Uudismaa“ on yle

Ligi neli aastat on möödunud. Olen ma korporatsioonis selle aja jooksul langend, pähekombeid omandand? Ma usun, isegi mu vaenlane ei võiks mulle midagi ette heita. Mis ma aga enda arengus korporatsioonile võlgnen, seda tean mina üksi — seda ei saa unusta.

Nii on lugu paljudega, paljudega. Kes hindavad ilu, julgust, uhkust; kes oskavad lugu pidada distsipliinist ja sõprusest — need eelistavad alati korporatsiooni ebamääraselle, seesmise ühtlusega massile.

— Nüüd üks väike vahepala minu tolleagest seesmisest „valikuvõitlusest“.

Enne organiseerumist käisime ühe teise ksv!-aga — praeguse korporatsiooniga — muu seas tutvunemas Üliõpilas-Karskusühenduses ja Usuteaduslikus Seltsis. Esimeses oli meil võimalus tutvuneda, kuidas võib suuri sõnu teha ja segast juttu ajada. Mõned tuusad vaidlesid omavahel otsekohese ja kaudse karskustöö paremuse üle — selles see koosolek seis. Sääljuures ollakse nii näivilt usklik oma väidete veenvusse ja ainuõigusse, isiklikult kergesti solvatav ja väiklane, et . . . Ma mõilin endas: vahest on Piibeleht all ja Vestmann pääl, vahest vastupidi. Kas karskusest oli sellest sõnelemisest tulu, ei tea; tean vaid, et meie kahekesi katsusime märkamatu kaduda, sest meid oldi juba tähele pandud ja taheti tõmmata ringmängu hulka.

Siis teoloogide ühing. Koosolek avatakse lauluga või palvega. Tehakse häbeliku näo ja saamatute maneeridega igavaid sõnu — mingi senti-

mentaalne targutamine. Sääljuures ollakse kohmetu ja oskamatu — mingi koosoleku paroodia. Inimesed on üksteisele nähtavasti võõrad, sest paljudel on piinlik ja igav. Sellejuures on kõige haledam see, et räägitakse häbelikult, saamatult, nagu poleks usku oma sõnade mõjusse. Ja kus puudub sisemine ja väline kindlus, väline oskus ja seesmine uhkus — sääl oleme meie kahekesi liigsed. Läksime.

Ent lähme asja juure.

Ksv! Janno ütleb: „Ugalensise järele seisab sisemine elu peaaegjalikult kasvatases (sõprus, ausus, ülespidamine seltskonnas jne.) . . . Mis puutub esimesse, siis on kõigil (ksv! Janno sõrendus!) seltsidel seesama taotlus, ainult selle vahega, et kogu kasvatuse mõte on seatud elule vastavatesse vormidesse jne.“ Need sõnad näitavad kujukalt, kuidas ülespidatakse ilusate sõnade järele. Taotlusel ja saavutusel on vaks vahet! Kui lugeda EÜS!-i põhimõtteid, siis on tunne, nagu loeks mõnd kodeksi: nii palju on sinna kuhjat ilusaid asju. Palju on aga neist tegeliselt, täieliselt maksmata pandud? Selleks ei jaktu EÜS!-is distsipliini ja eeldusi — pole ühist peret. Kuis võib ksv! Janno kontrollida, kuidas käiakse ja elatakse nende reeglite järele, kontrollida, kui ksv! Janno, võib olla, pole kõigi EÜS!-i liigetega isiklikult tuttavgi!

Võtame aga korp! Ugala seitse põhimõtet. Kolm tähtsamat neist kujundavad lipukirja: Isamaa, Sõprus, Ausus! Mina, pean ütleva, olen üsna nõudlik, ent ma ei hellita lootusi, et kunagi saaks seda lipukirja

teostada tegeliselt paremini, kui see on sündind siinamaani. Kuna „isamaa ja ausus“ on juba eelduseks Ugalasse vastuvõtmisel, siis panakse erilist rõhku sõpruse arendamisele. See on viidud nii kaugelle, et tihti tundub Ugala pigem perekonnana kui organisatsioonina. Siin ei maksaks erilist hämmastuda, sest korporatsioon omab vahendeid, et põhimõtteid teostada ja liikmeid kasvatada. Valiku printsipi on korporatsioon suurem hüve, kui teda osatakse õieti tarviada.

Sarnase olukorra juures on mõistefav, et korp!-id piirduvad tihti oma siseeluga ning hoiavad endi siseelu endi teada, ei riputa kõike suure kella külge, nagu mõnele soovivat. Kes räägiks ka väljaspool kõigist perekondlikest asjust! Isegi EÜS! ei tee seda.

See oleks üldiselt kõik, mis mul praegusel korral öelda. Ksv! Janno üksikuid mõnitusi ja jämedusi ei loe ma tarviliseks tagasi tõrjuda — nad kõnelevad ise endi vastu.

Huvitav, kui kergesti libisetakse üle kohtadest, kus jutt EÜS!-i — see peaks selge olema! — kneipcommentist, värvimüüsi harrastamisest, tema liigete välisest käitumisest jne. Need on muidugi „muinasjutud“. Pigemini võiks öelda: lood, mis tunduvad muinasjutuna — arvesse võttes seltside kõlblist põlastust nende pahede hindamisel korp!-ide juures. Ma võiks kõnelda mõndagi. Ent minu ülesanne oli vaid kaitsa, mitte süüdistada.

Siinjuures ei saa ikkagi salata tõsiolu, et värvimüüsi, kui mehe vä-

aasta seisnud, trykiseaduse põhjal võib igayks siukese nime tarvitada.“

Kuid mitte ainult neil asjadel, milledest kirjutab juh. Pahlbärk, vaid ka neil, millest jutleb Rich. Janno on „oma konks man“. Ja viimane peitub siin nimelt selles, et K. N. Koondise tegelased sellest kysimisest mitte ainult mõtisklend, vaid ka kirjutand on. Ja viimase mõistmiseks ei pruugi ju olla hää spiritist, vaid siin aitab ka keskpärasemast filoloogilisest tudengist, vähem siis veel Rich. Jannost. Ainult „Uudismaast“ yksi leiaks ta, et

„juba 1924 a. sygises enamus toimetuse liikmetest abinõude otsimisele asus, kuidas „Uudismaa“ ilmumist tulevikus võimaldada, kuna tarve sellelaadilise ajakirja järele oli ilmne“.

Leiaks edasi, et ei talitand mitte nii: „K. N. Koondisel on häälekandjat tarvis võtame „Uudismaa“, vaid et „Uudismaad“ hakati välja andma alles „pääl aastase ettevalmistuse“, kuhu yhena osana kuulub ka K. N. Koondise enesegi asutamine.

Ei mõtiskletud seega mitte, et „Uudismaa on kyll E. K. Keskliidu oma, aga meie oleme tudengid, nemand koolipoisid“, vaid harutleti — kaaluti nii:

„Et ära hoida „Uudismaa“ yle krue

aasta kestnud traditsioonide põhjalikku ymbermurdmist, õieti vana nime all sisuliselt ysna uue ajakirja väljaandmist, otsustas K. N. Koondis, kelle liikmete hulka kuulub enamuses endisi juhtivaid uudismaalasi ja vanemaid kaastöölisi, ajakirja endises suunas ja endises vaimus — ka toimetuse koosseis pea endiseks jäänd — välja anda.“

Need on põhjendused-alused, mis KNK. sammu tingisid ja seda õigustavad. Tõsi, viimane s. o. õigustuse kysimus, oleneb nende põhjenduste hindamisest. Ja see on igalyhel subjektiivne. Oleks seega õieti asjata imestada, et on tulnud yhe toimingu hindamisel eritulemusile, kyll tekib aga paramatult imestus, kui teisele seisukohale asunud tarvilikuks ei pea vastaspoole väiteid hinnata, rääkimata nende ymberlykkamisest, neid koguni ei mainitagi, vaid peetakse kyllaldaseks piirduda mõninga võimalikult meeoleolulise lausega. — Et see nii syndima pidi meie poliitilise parempoole ajakirjandusega — see oli ju ette näha. Sääl ei öelda ju ka, et yhe vabatahtlikult koondund ryhmituse yksõik missuguses aatelises suunas ei saa näha mingit hädaõhtu, vaid nimetetakse just seda aatelist suuna „noorsoo myrgitamiseks“ (Päevaleht nr. 98).

Imestust, enam veel: võõrastust äratav aga see, kui samaseid võtteid endale lubab akadeem. ajakirja veergudel varem tudeng, kes muidu — tõsiselt võetult — kui loodud Pahlbärgina noorematele tudengitele mõndki, ja miks mitte ka korrektsustki, õpetama.

Ärgu tuldaugu siin ytlema, et nende poolt põhjusi on esitet, K. N. Koondis aga omalt poolt neist mööda on läind. On ainult ebamääraselt tähendet, et „Uudismaa“ E. K. Keskliidu oma oli. Milles see „oma“ seisab, sest ei räägita. Vist mitte end. „Uudismaa“ vaimus — sest see on E. K. Keskliidu poolt ametlikult kommunismiks ja lubamatuks kosmopolitismiks ristit. Ka mitte materjaalseski kyljes. Mida E. K. Keskliit oma praeguste keskkoha tegelaste näpl — kes ka protestide organiseerijad — end. „Uudismaa“ juures omaks võib pidada, on ainult E. K. Keskliidu, kui väljaandja allkiri — s. o. puht juriidiline kylg. Ja miks saadakse siis pahaseks, kui selles paljalt-juriidilises kysimuses juriidiliste normide järele käiakse?

Ja mis Rich. Janno jutlemises edasi järgneb, selle suhtes näib mulle, et siin on tegemist lihtsalt sellega, mida eestlased „ninapidi vedamiseks“ (Taara pärast: mitte „petmiseks“) nimetavad. On

line tunnus, garanteerib ka suuresti mehe sisima isiku ja ta käitumise. Kas eksitakse seltsides vähem kui korporatsioonides? Vastupidi. Ometi pole sellest naljast kunagi juttu, kui mõni seltsivend omaga „sisse kukub“ või lahata saab — keegi pole sellest eriti huvitatud. Vaevalt saab mõni korporant hakkama mingi eksimusega, on kõik lehed ja kirjad hurjutusi ning mõnitusi täis. Noblesse oblige — värvid kohustavad, sellepärast on vastutus suur; terve korporatsioon vastutab. Meie ei nurise vastutuse

suuruse üle, vaid nurise demagoogia üle, mis sarnasel puhul tehakse

Ma ei usu, et mu väited paljuid mõtlema paneks. Kus on tegemist väiklase urgitemisega, vaistliku vihaga, sääl ei aita sõnad.

Lõpuks väike näide ksv! Janno võitlusmeetodist. Ta lausub: „Kui meie esivanemad tahtsid selja sirgu ajada ja inimvääriisist olukorda omada, siis pandi mõisad põlema ja löödi parunid kantsidest välja, meie esikadeemlased aga tegid saksa näo pähe, ehtisid end samasuguste vau-

sulgedega, püüdsid samasugused saksad olla . . .

Ma ütlen, oleks omal ajal seda meetodit tarvitet, siis poleks Eesti riiki praegu olnudki. Sesi vaimlise üleoleku vastu ei võidelda rusikate ja jalgadega, vaid samase vaimlise üleolekuga.

Praegusel ajal on aga too orjade võitlusviis möödas. Ei soovifaks teda ksv! Jannole. Aeglugu, aeglugu!

Osk. Sefn.

Mälestusi minu päätoimetajaist.

1924. ja 1925. a. „Üliõpilaslehe“ sekretäri memuaare. —

Olles üle aasta „Üliõpilaslehe“ sekretär, oli mul õnn koostööline olla selle aja jooksul nelja päätoimetajaga. Et neist igalühel olid oma erilised sümpaatiad ja anti-paatiad, võib olla ka oma programmid vahetustel ja tööle asudes, siis mõtlen tabada mõningaid jooni, kuid jumala pärast — mitte väga tõsiseid!

Minu esimene päätoimetaja A. Oinas oli nii kena, et enesest ei annud mingisugust märki, ei teadet, kui tööle asuda tuli.

Räägiti, et Tartus oli nähtud.

Otsisime taga, kuid ilma asjata. Siis räägiti, et suvitab Abjas. Kirjutasime, ei jällegi vastust. Nii jäidki mulle A. Oinasest kõige salapärasemad mälestused.

Siis tuli päätoimetajaks Richard Janno (ta armastab küll alla kirjutada Rich, Janno). Ja sellest lõbusast studentist on mul väga palju memuaare! Tallinnast, Haapsalust, Tartust. Ja kui ta jutustas sel ajal Alpidest, Oberhammergau „Kristuse müsteeriumidest“, mida ta oma silmaga näinud, ja

jälle Alpidest, kuni jutustus üle läks lauluks . . . „Mein Lieb ist eine Alpnerin . . .“ Siis istusime meie videvikus ja mõlemad nägime selgelt seda alpiroosi, seda hirve, seda kitsas pihikus neidist . . . kes raudteejaama saatma tulles, pää nõjatades puule, lilled rüpes, ärasõitvale rongile järele vaatas . . .

Aga siis tegime lustlikku laulu, nagu ikka studentid. Ja lustlik on Janno! Ikka naerdes, ikka üle prillide pilke heites, salvates, ja jälle neit prelnadest juttu tehes . . .

ju sellest ajast, mil Rich. Janno viimati meie koolinoorsoolikumise keskkorraldustega kokku puutus möödunud rida aastaid. Ja selle aja jooksul on neis korraldusis palju muutunud. Nähtavasti on aga jutlejale sootuks teadmata, millised on oinud need muudatused, sest vaevalt kirutaks ta muidu „noorsoo yld-protestidest“, kui E. K. K-u kuuluvast c. a. 30 org-nist 3 Tartus asuvat yhingut protesti avaldavad. Pole ju E. K. Keskliit siin oma otsusvõimelistes orgaanides mingit seisukohta võtnud. Ning väljaspoolt E. K. Keskliitu on meil teada ainult yhe org-ni, (kes samuti Tartus asub) protest — ja ometi on org-ne säälgi mitmed ymned.

Tahan pysisida hääs usus, et Rich. Jannol samuti teadmata on, et rida Tartu keskkoole — K. N. Koondise tegevuses midagi hukkamõistmise väärilist pole leidnud. Et Tartu Realkooli õpilasyhing sellevastu vastu võttis järgmise resolutsiooni:

„T. P. Realgymnaasiumi õpilasyhing läbi harutand E. K. K-liidu otsuse: K. Noorpõlve Koondise „Uudismaad“ boikoteerida, leiab E. K. K-liidu sanimu ebaõige ja väiklase olevat ning tervitab K. N. K. „Uudismaa“ ilnumist meie noorsoo vaimlisse hämarusse“.

Kas pole meil pea sama õigus rääkida noorsoo yldtervitusist, kui jutleja kõneleb yldprotestist?

Järgnevad jutlemise laused jäägu neid kirjutand autori mõtteilma iseloomustuseks: Leiaks siis veel kuidagi seletuse (kas ka õigustuse? Nig. K.), kui sest koondisele mingi kasu oleks olnud, — — — ja edasi imestus, et see samm on võetud ette isegi ilma omakasuta! — Nendesse lausetesse peidet mõttesse syvenedes tikub vägisi kahtlus: kas read maisettesse kortsudesse kiskund hingest oligi retooriline võte, kas polnud nad viimati tõde riivavad tähendused?

Oleme täiel määral teadlikud, et „koondise häälekandja minek oleks sama kindel olnud, kui ta mõne teise nime all oleks ilmuma hakand, võib olla suuremgi“, et seega see samm mitte omakasust tingit ei ole, vaid sellele koguni vastu käib. Kuid asjatu oleks veel seepärast oletada, et see samm ilma mingi põhjendusest astut on, vaid selgi olid oma põhjused. Ja viimaseid ei ole varjat, nad on avaldet „Uudismaas“, olen neid tsiteerind siingi. Kui tahetakse imestada, et on inimesi, kelles on sedavõrd „lyyrikat ja naiselikku sentimentit“, et astuvad sammusid, mida ei põhjusta oma-

kasu, või mis sellele koguni vastu räägivad — siis imestetagu!

Alles siiani lugedes selgus mulle, miks algul jutlemisse kistud on nii E. K. Keskliidu, kui ka K. N. Koondise olemasolu ning „ajakirjajandi“ tekkimise suhtes täiesti neitslik Lembitlaste Liit.

Vaevalt usub Rich. Janno isegi — kuigi ta seda kirjutab, — et K. N. Koondis „Uudismaa“ nimelist ajakirja välja andnult kausaalsäadust rikkund on, s. o. et siin ilmale on toodud järeldus, mil pole põhjust.

Rich. Janno ylikooli lähedusega harjund mõistus protesteeris kindlasti selle vastu ja — oskamata lähemast ymbrusest põhjust leida — tõigi mängu tähendat Liidu. Selle olla koondise tegelased välja töötand ja E. K. Keskliidu asemikude kogu koosolekule esitand. Sääl on nad aga — nagu yks Tartu tänavanimedede muutmise komissoni liikmetest oma ettepanekutega Kalevi ja Lembitu tänavate ja Taara platsi asjus — vähemusse jäänd. Siis syttundki koondistlaste pyha viha ning alat alatut jonnisõda E. K. Keskliidu vastu.

Lembitlaste Liidu kava on tõesti sedavõrd sympaatlik (ega's Rich. Janno kergeti ta kohta tunnista, et ta koolinoorsoolikumist „syvendav“ on), et K. N. Koondis

Vahest aga kui aru sai, et ma tõsisem olen kui tarvitseks; jumal hoia! kui näis talle, et vast mõni stuudentlik armuvimm, sü-dame kipitus selle põhjuseks — siis algas, peaks ütleva, sõim. „Ära pirise!“ „Ära viirele! Löö käega!“, Aga ma polnud ju sõnagi lausund.

Ja jälle naersime. Ja jälle jutlesime.

Aga „Üliõpilasleht“! Selle täitmine käis kaunis mehaaniliselt. Oli vaja kirjutust, istus tema maha ja kirjutas, või istusin mina maha ja kirjutasin, või istusime mõlemad maha ja kirjutasime. See pole ju kuigi huvitav. Huvitavam on see teine, mis võib olla otsekohe „Üliõpilaslehte“ ei puutundki, aga ometigi viimasega seotud on.

Aga kord üks õhtu läbi oli meil ka põhimõttelik lööming. See oli mäletavasti 1924. a. 10 numbril järele, mil kogemata esikohale murtud sai novell... Janno leidis, et see on lubamatu, et esikohal olgu alati artikkel, ja üldse vähem kirjandust. Mina aga kaitsesin, et „Üliõpilasleht“ on ajakiri, mitte ajaleht, kus artikkel esikohal. Viimase eeskuju on ilma-agne harjumus. Kui lubada kir-

jandust avaldada, mis loomulik, miks mitte kirjandusel esikohal olla? Meil tuleb loobuda, või ainult üle näha meie eelarvamisist, või lihtsast harjumusest.

Vaidlesime õhtu läbi ja tõsiselt. Kuid võitis tema. Muidugi, ta oli ju päätoimetaja, (mille mõistet meie kumbki tõepoolest küll ei mõistnud ega rõhutandki; ainult, et tema kirjutas vastutajana alla).

Aga siis sai koos kolatud õhtuti vaksalis. Istusime laua taha jne. Käisime koos prelnate pool. Ja Leeni preilist, tumejuukselisest, sõstrasilmalisest... kuuluks ka mõnigi kena silmapilk siia neisse mälestustesse. Ta mahe naer ja südamlik toon..., aga ilusamjätta need isiklikudesse mälestustesse. Ei tea, miks see Janno siis nii tige prelnate vastu oli? Ta otsis neis ainult mõnd õrna kohta, et nokata. Mina siis kaitsesin jälle prelnasid. Aga ajad muutuvad. Nüüd on ta ses suhtes palju armsam.

Kuid täiendaksin veel kenakese mälestusega, kuidas meie kahekesi akadeemilisel maskeballil käisime.

See algas jälle vaksalist. Vist olime käinud kord leti ees. Oli tuju kuidagi roosilisem ja jalg kergem. Otsustasime, läksime. Mä-

letan, teel tulid vastu H. Kruus ja H. Sepp. Kutsusime ka neid kaasa, kuid nad ei tulnud. Siis olid akadeemilised maskeballid veel uudiseks. Ja kena oli ka sääal olla. Mina oskasin juba neid moodsaid tantse ja varstigi ei suutnud enam kiusatusele vastu panna. Tantsisin kaasa. Janno ei tantsind siis veel. Ta istus seina äärde ja muidugi kadus mu silmist.

Kui aga uus „Üliõpilasleht“ ilmus, siis oli sääal kaks kirjutust maskeraadist. R. Jannolt Juhani Pahlbärgina följeton „Koleduste saar“ (siit algaski Juhani Pahlbärgi karjäär följetonistina, keda usutavasti kogu akadeemiline pere hästi tunneb) ja mina Teffina „Lill maskeraadilt“. Ja siin avaldus kaunis selgesti päätoimetaja ja sekretäri hingelaadide vahe. Esimene vallatleb ja naerab, nõökab studente ja maskeraaditsejaid lõbusalt. Teine viireleb ja uneleb maskeraadilt leitud lille juures, mis on määrdind ja ometi here, ometi nagu muinasjutt temale. Aga vast võiks ka seda talle andestada.

Aga see paralleel ei tarvitse olla ju sirgjooneline. Oli ka vastupidiseid vahekordi, kuigi harvem.

hääle meelel enesele võtaks selle kava esitamise ja läbikukkumise au. Kahjuks ei luba seda aga tõsiasiad: Lembitlaste Liidu põhikiri oli juba tykk aega enne seda koosolekut E.K. Koolinoorsoo Kesklüüdu ja E.Noorsoo Karskusliidu poolt Haridusministeeriumi registreerimiseks saadet ja tähendat koosolekut tuli ta arutusele E. K. Kesklüüdu sekretariaadi aruande yhena osana. Et sekr. liikmed sääal tarvilikuks ei pidand omi endiseid seisukohti kaitsta ja Lembitlaste Liidu põhikirja tagasilykkamisest, s. o. nende põhimõttelise otsuse ymberotsustamisest, järeldusi ei teind, oleneb muidugi neist endist K.N.Koondist ja ta tegelasi puudutand see ainult sedavõrd, nagu on neid puudutand iga noorsooliikumise syvenemisele ebakasulik samm.

Ja nyüd raske syydistus end. noorsooliikumistegelastele; „puht isikliku jonnipärast töötatakse vastu koolinoorsoo aatelistele pyyetele“, syydistus, mis nõuab kaaluvaid tõendusid. Nende asemel on aga ainult üks vääriit mõistet (või esitet?) asjaolu!

E.K.Kesklüüt pole mingisuguseid õhtuid korraldand ega ole K.N.Koondisel seega võimalusigi oluud oma liikmetele mingit osavõtmise keeldu pääle panna,

rääkimata tahtest. Mõeldud on siin nähtavasti yht Tartu Koolinoorsoo Lüüdu kavatset, kuid pidamata jäänd õhtut, mida korraldati parajasti sel ajal, kui K.N.Koondise vastased aktsioonid tähendat organi poolt oma tulipunktis olid ning K.N.Koondis enesel hää pidi laskma olla T. K. Lüüdu boikotti. Kuid ka siingi ei ei pandud maksa mingit „osavõtmise keeldu“, vaid tehti ainult oma liikmetele teatavaks liidu boikott-resolutsioon. Ja on see siis „puhtkorrektuse mõttes lubamatu, kui üks koonlise liikmetest keeldus T. K. Lüüdu refereerimast põhjendusega: kuidas saan ma tulla Teilerefereerima, kui Teie meid boikoteerite ja pea igapäev valimatultki söimate“. On's see-sugune vastus ebakorrektsus? Ja seegi polnud tingit keelust ja hoiatades ringi käimisest (yks puhtakadeemiline väljendus!) vaid inimese enese — minuarvates endast mõistetavast seisukohast.

Ja sellele juhusele ehitetakse sedavõrd raske syydistus. Peab puuduma kas arusaamine selle syydistuse raskusest, või vastutustunne, et enesel lubada nii esineda ja siis veel ette heita korrektuse puudumist.

Ka võimalikkudel — vabandetatvatel tõsiasiades eksimistel on omad piirid!

* * *

Poleks julgendki kõigest sellest tudengblattis nii palju juttu teha, kui yks vanimaid tudenge ise tõendand ei oleks, et sest kysimusest „Yliõpilaslehes“ jutleda tuleb. Ja kuidas sa hing ikka teist yksi jutlema jätud!

Kui mu viiendale tuhandele lähenev matrikli number yldse lubab mul oma arvamist avaldada oma kaasvestja suhtes, kelle matrikel küll ka mitte aadelimatriklite hulka ei kuulu, siiski aga pea esimese tuhande auväärilise kodaniku perest on, siis soovitaksin ma talle järgmist: ta palugu oma „Yliõpilaslehe“ sekretärist-sõpra, et see ta kirjutused ikka joone alla murraks, allkirja Pahlbärgiks parandaks ja kõik sissejuhtund preilid preinadeks degradeeriks. Ja kuigi see sekretärist-sõber algul vast veidi vastu ajab — palugu seda härdamalt, tagajärg ei viibi tulles, sest tean: ta laseb kergesti enesele mõjuda!

Kui kirjutus joone all, siis ei tule sult keegi kysima, kas se „ruugejuukse-line, rooma ninaga, tugeva kondiga ja võrdlemisi paks prelna“ oli ilus või mitte. Sa kirjutad ja teised usuvadki, et oli ilus. Nyüd aga loevad su väited kokku ja ytlevad: väiteid oli seitse, eksitusi 6. Ja see seitsmes õige väide, see oli nimelt see, et kasv! Selma Perv tõesti seisid

Oli ka sekretäril sel ajal üliõbu-said silmapilke, mil püüdis ta üksi pörandal visata kamarinskat. Või tegime teaatrit samal ajal. Üks oli näitejuht, teine esimene näitleja. Kõik on prooviks koos. Kuid puudub Janno. Jooksen talle koju järele. Aga ta on alles seltside liidus: juhatab koosolekuid. Kuid mängisime siiski. Ja vististi mäletatakse sedagi veel!

Kuid läheme kolmanda päätoimetaja A. Tammani juure. Eelmised olid filoloogid, Tammann aga jurist. Aga pehmesüdamega mees sõprade seas. Kuid vaendlaste hulgas . . . Mäletan, kui üks saksa korporant toimetuses käis Tiitsmaa kirjutuse pärast. Juhatasin ta päätoimetaja juure, kus vastavat mõttekäiku (EÜS. erinumbris A. Tiitsmaa kirjutus) arutati ja sakslane mitte millegagi ei suutnud Tammannile selgeks teha ses kirjutuses saksa korporatsioonide haavamist (siis läks see korporant teatavasti Tiitsmaa enese juure ja tegi sääl katset rusikaõigust tarvitada).

Tamman on, kellega tuli mul kõige kauem koos töötada. Kuigi algas meie tutvus temaga „Üliõpilaslasele“ toimetamise kaudu, ei leidnud meie kogu tegevuse jooksul ühtki eriarvamist millegi puhul. Tal oli ilus omadus, mille vastu ka mul midagi polnud, asjaajamises mitte kiirustada. Mäletan, kui semestri algul organisatsioonidele

tellimiste üleskutsed väljasaatmisega viibisid, et selleaegne agar üliõpilaskonna juht ksv! Kangur sunnitud oli isegi tõsiselt järele pärima. Üleskutsed aga olid paljundatult juba antud päätoimetajale alla kirjutada — ja meie sõnavahetuse päale ksv! Kanguriga ühiselumaja koridoris ilmus äkki Tamman välja tõmmates põuest üleskutsed ja lausudes! „Saadame siis nüüd välja!“

Ja kui me jälle vaksalis istusime, sõprade ja endise päätoimetajaga, noomis ta isalikult: „ärge mu sekre'äri laiale teele viige!“ Või aga see siis aitas. Sai ka igal teel hüpatud.

Aasta lõpus sõitis Tammann hoopis Tallinna ja mul tuli jälle omapääd ajada kõike.

Enne jõulu valiti uus toimetus. Päätoimetajaks Vilmar Adams. Ja pikemate kõneluste järele temaga pidin ma edasi sekretäriks jääma. Nüüd kõnelesime juba tõsiselt „Üliõpilaslasele“ sisust. Üliõpilaskonnas teatavasti olid vastolud kaunis teravad. Kuid meie asusime lõppude lõpuks seisukohale — võimalikult hoiduda üldse üliõpilaselu sisemisest ärritavaist küsimusist. On küllalt juba kõneldud organiseerimisest. Teeme „Üliõpilaslasele“ meie kultuurajakirjaks. Arutame nimelt kultuurküsimusi. Kirjanduse, kunsti, teatri, ühiskonna, elufilosoofia küsimused esiplaanile. Anname sisule sellase ilme, millest unistand olin kogu aja. Olin sellest vaimustatud. Ja siis ilmus tänavuaastane esimene number — mis täis oli ikkagi ainult üliõpilaskonna organiseerimis-arutlusi. Nähtavasti ei saa „Üliõpilaslasele“ sisu ja sisusuuna nii kergesti muuta. Ka see elab oma evolutsioneeruvat elu.

* * *

Lahkumisega „Üliõpilaslasele“ juurest, kuigi vähe varem, oli sündind väike muudatus, mind asetati õpinguid lõpetanute nimekirja.

Ja ei oska olla mittestuudent. See kergus, see huumor, see teadmine, et elad, oled, töötad millegi pärast: et lõpetada studiumi — see annab nii kindla toe ja lõbusa meele päevadele. Oli ju ka teistsuguseid päevi, raskuseidki, kibedusi, peitumusi, üliõpilase pisaraid,

Rahvusvahelise Üliõpilaslasiidu (CIE) täidesaatva komitee istung Bordeaux's 28 jaan. — 1 veebr. s. a.

Oma järjekorralist istungit pidas CIE täidesaatev komitee (comité executif) tänavu Bordeaux's olles Prantsuse üliõpilaskonna külaliseks.

Istungist võitis osa ka Saksa üliõpilaskond oma esitajate kaudu.

Arutusel olid CIE alaliste toimkondade tegevuskavad, teiseks selgitati suhteid CIE ja Vaimlise Koostöö Instituudi vahel.

Peeti tarvilikuks CIE osavõttu Rahvusvaheliste Üliõpilaskorralisatsioonide kongressist Genfis käesoleva aasta aprilli kuul.

Selle kongressi päale pannakse suuri lootusi, kuna sääl arutusele tuleb mitmesuguste rahvusvaheliste üliõpilaskorralisatsioonide tegevuse ühtlustamise küsimus.

Teaduse, kunsti ja spordi olümpiaad, mis pidi ära peelama Roomas käesoleva aasta augusti kuul, otsustati edasi lükata 1927 a. päale.

Järgmine täidesaatva komitee istung peetakse Berliinis aprilli kuul.

kus neid keegi ei aiamand. Aga sedagi teate, usun, teie kõik omast käest.

Ja kui nüüd paugu päält tuli kevade, kui mööda liuglevad valgemuitsilised ja kirjumuitsilised üliõpilaslasiid, siis kusagilt sähvab tunne: oled vanem juba. Oleks see ainult tehtud, sugereeritud enesele!

Ja kenu mälestusi, palju kenu mälestusi on sellest ajast, kui olin „Üliõpilaslasele“ juures. Ja sõpru oli siis nagu ka rohkem. Oli nii kodusem liikuda. Omad laulud olid, need üliõpilaslasiid, mida vaimustusega õppima asusid esimesel aastal Tartu jõudes. Aga nüüd tuleb juba meele esimene siiasõit kaugete unede ja südamtõsisete mõtetega. Esimene tiibade lehvitus, esimene lend kodust . . . Kui oleks veel võimalik kuhugi sõita nii täie usalduse, puhta südame ja suurte lootustega.

Ja nii õites mälestustesse kõik jätta, kelledega kokku puutund oled.

J. Pert.

põhjamaisel kevadööl loitva tuleriida ääres. Kuid mul on kahju, et just see väide õige on, sest vastasel korral ei oleks ta saand põigelda jutlemisele õenduse kirjutamisest, nagu nyd. öeldes et temasse puutuv kõik tõsi olla. Kuid prelnalt oleks ikka ju netim pääpesu saada, muidugi kui see synnib distantia loci olemas olles.

Kuid olgu — Pahlbärgi kirjutused edaspidi jälle jooneall ilmunult loeb terve tudengkond — ja kellel eksamihoos aega pole lugeda, sellele loeme tingimata ette — milline kena ja mahe tundmus on armastus, millised syndmused üliõpilaskonnast kuuluvad tõsistele, lehekylgedele, mis pärit hirmust ja õudusest, mis yllatuste seast ja mida viimati viia tuleb naljanumbrite sekka.

Ja õieti tekibki mul nüüd kahtlus: kas ma ei õienda mitte „Juhan Pahlbärgi erinumbris“ hirmu ja õuduse (või särava nalja?) lehekylge.

Nig. Käbin.

Kas on põhjust korraldada haridust vastavalt patsientidega, klientidega, käskjalgadega j. m. varustamise põhimõtetele?

S. a. „Ypl“ nr. 4 (1. V 26.) ilmud O. Pihlaka artiklis pildistatud põhjendused ja soovivaldused üliõpilasarvu piiramiseks näivad eemalt ja teatavalt asendilt ysa loomulikus „statuses“. Kuid lähemal sissevaatel ilmneb kohe, et need on kahjuks jäänd negatiivi ja veel jaladki ylespidi. Tuleks ilmutada positiivile ja säada jalule.

Kõige päält:

Iga rahvas, iga kultuur vajab omaks arenguks majanduse järjekindlat arengut. Majanduslik areng ei eelda kuidagi viisi rahu üksikute yhiskonnakihtide vahel*), sest rahu on seisak ja seisak pole areng. Majanduslik areng ei synni yksi immanentsetest säadetest, vaid inimliku teadvuse mõjutuse ja majandusliku arengu siseseaduste ristlemisest. Majanduslik toodang organiseerib tööjaotuse ja elatisvõimalused. Yksik organiseerija ainult pretendeerib nende organiseerimisele, kuid tõeliselt on oma kohale

majandustoodangu poolt määratud. Ta ainult näib organiseerijana, aga tõepoolest on ise olusuhete organiseeritud. Kui ei jatku kõigile „tööd“, kui isik end „isikliku tööga ei toida“, siis tähendab see seda, et tööd on meie oludes mõnegisugust ja mõnegitasulist, samuti elamisvõimaluste kindlustamisi. Muide

Üliõpilased!

1. mai rongikäigule!

kas või seegi töö, millega „on pyytud kaitsta nõrgemaid üksikute tugevate eest, samuti korralikke kodanikke ulakate-pävaraste jne vastu“. Korralikuna akadeemilisenä kodanikuna — nii vist tuleb seda tõlgitseda — artikli autor nõuab (nõrgemana?) riiklist kaitset nende „ulakate-pävaraste jne“ vastu, kes

alles ylikooli valmistuvad, sest „kord peab olema — muidu läheb kõik pahasti“. . . Selle organiseermistahte aluseks pole, nagu „Ypl“ toimetus seekord päris õieti märgib, „mitte tarve teaduste omandamiseks“, ka mitte autori tunnustetav „riigi kasu“ ja „hää läbisaamine kaaskodanikkude vahel“, vaid autorile eneselegi ebameeldiv asjaolu, et „praeguses yhiskondlikus elus lastakse osalt olusidise areneda“ ja seepärast need mõnelgi korral ja mõneski osas arendavad imelikult egoistlikke käsitusi oludest enestest.

Iga majanduslik olukord ja areng toodab enesekohased kultuur-olukorrad, kultuurinõuded ja rahuldamisvahendid. Meie kodumaised pärastrevolutsioonilise iseseisvuse ajajärgu majanduslikud olusuhed oma varandusjaotuse revolutsiooniga, varandustooftluse siirdumisega valitsevalt muulastelt meile enestele löid tarbe oman-

Juhan Pahlbärgi maskes-pall.

„Raske on, aga raha tuleb“, ütles Oscar Wilde (või on see eesti rahva vanasõna, — mitte ei mäleta) ja kui mul neil päevil oma segakorporaatsia arganissjeerimisest veidi aegu üle jäädes kena mõte pähe torkas, siis otsustasin just selle tõelause põhjal toda mõtet realissjeerima hakata.

Lugu on nimelt nii, et minu ilus algatus — asutada üht sugudevahelist korporaatsiat Tartu linna peale — on kõige laiemais piires elavat vastukõla ja poolehoidu leidnud. Jälle üks tunnusmärgest, kuivõrd meie tõusev vaimne intelljents on kalduv korporaatsialikkusele ja kuivõrd vähe armsa kadunukese EÜL:i hüiglamürtsud kallile maarahvale Aia tänava zooloogia instituudis on mõju avaldand. Nüüd on eeltööd nii kaugel, et on olnud korporaatsia asutamiskoosolek, kus väga rohkearvuline studentide kogu mulle vaimustavat kiitust avaldas ja sisse andis — isäranis nende kenade naisterahvaste pärast, kes meie ridu kui heledat taevastärnid ilustavad. Kõige pealt määrati kindlaks värvide kombineesin: kuld, hõbe, vask, pronks tagapoolega,

*) ?

kusjuures mütsi formaat ja väline kaju esialgu lahtiseks jäeti (leiti küll väga soovitavaks pealtkõrgem sonimüts torukübara äärtega). Siis valiti protokollikirjur, esimees (mina) ja vanamees (üks väga tutser poisslaps — muu seas siin vahele öeldud), kusjuures naisterahvaste ülem — nimi muidugi vananaine — kohaste kandidatuuride tõttu valimata pidi jääma. Peale selle otsustati ühe rebätsse ettepanekul korraldada kevade poole ühine kommärtssõit posthobustel ja automobiilidel „Vanemuise“ sümfoonia orkestriga eesotsas. Kõik muud arganissjeerivad tööd jäeti kuni järgmise kuuvendi koosolekuni esimehe hooleks, ütlasti otsustati juba avada ette tellimisi duellide ja mensuuride peale, et pärast võiks verine võitlus au pustakspesemiseks täie stoossiga lahti minna („burše au võib ainult verrega puhtaks pesta“ — see on ka meie põhimõte).

Et aga kõiki neid kõrgeid iideale (sama sõna, mis ideaal) teostada, seks läheb kõigepealt raha tarvis — see oli mulle kohe alguses klar. Juba Šopenhauer ütleb: „raha paneb kõik rattad käima“ ja üleilma kuulus korporant (Ugalensise autoriteetse teooria järele) Šleiermacher lisab kohe juure: „korporaatsia elu tugevamaks alussambaks on ilusad

värvilised šmarhhid“. Siis — esimeseks korporaatsia ülesandeks oli: raha muretse da.

Ja siis tekkis mulle too mõte: korraldada üks hirmsasti kinnine maskes-pall (kuhu pärast muidugi igauks, kel hing sees juhtub olema, sisse pääseb), Viimasel ajal on kõik, kellel raha vähe ehk võlga palju, hakand maskespalle korraldama, selleks on isegi üks Akadeemiline klubi asutatud — miks ei või siis niisugune ideeline asutus kui minu korporaatsia oma ainelist tugevdamiseks üht roppu joomist ja tuijamist akadeemikutele korraldada? Iga mõistlik inimene vastab, et võib.

Noil kaalutlustel ongi mul au teatada, et tuleb lähemal ajal Tartus ennekuulmata uhke seadeldusega ja seninägemata üllalustega maskes-pall kõigi Tartu intelljent inimeste jaoks. Kutsed on juba välja saadetud ja minu kallis pruut Juta Sonnenbärk naistevarki kuuluva töö oma kätte võtnud, — nii, et asi on sama kindel kui üleilmse karskuskongressi kordaminekki. Eelteatena püüan siinkohal kõigile studentidele lühikesse ülevaate anda, milline too hüiglamürts saab, et kõik teaksid juba varakult ennast vastavas suunas „sisse rihtida“.

1. Maskes-palli ruumid on kolm päeva

dada yhtlasi vastava kultuurilise tasapinna. „Vastav informatsioon“, nagu tahab arvata vastuväitlusele oleva artikli autor, pole „siin suurel määral kaasa aitand“, vaid õige vähe, kui seda yldse on olnudki. Tõsi see ju on, et hariduseomandamises „suurt vaimustust polnud paljudelgi“, et „loodeti siiski, et ylikool annab „kutse“ (jutumärgid minu), millega ka korrallikult ära elada võib“. Suum cuique! Ent oli muidki impulsse, kui mitte otse kaalumisi. Iseenesest pole elatumisvõimaluste hankimine kellegi kuritegu, vaid otse loodusomane vajadus. Iseasi, missuguse vormi see loodusomane vajadus on võtnud meie ajalisel ja kohalisel kodumaal. Teisi sõnu — tähtis on yhiskondlikuna haridusprobleemina, mida keegi mõistab „korralliku äraelamise“ all. Just selle kysimuse lahendusest ongi sügenend teatavaist lähtumiskohadest „yleproduktiooni“ kysimus. Muidu aga on kaasaegse noorsoo haridustung yhiskonna inimese enesekaitsest algupära. Aimatatakse, et meieaegsetes olusuhetes ei suudeta puuduliku

vaimlise arenguga ja puht käsi- oskustega ära elada „korrallikult“ kõrvu vanade kultuurrahvastega. Siin ei ole yksi oma nõrga fyysilise jõu äratundmine (vt. Henr. Visnapuu, „Ypl“ I, 6. II 26.) ja selle substitutsioon vaimlise kultuuri tihendusega, vaid tungi koolidesse — yldhariduslikkesse — on määritlend veel kultuurkeskkonna puudumise äratundmine ja tarvidusseda luua. Euroopa kultuurrahvaste vanas õhustikus on keskendund kultuurilised mõjutused, mis arendavad väljaspool kooli. Yldhariduslik kool pole seepärast nii hädavajaline. Meil aga tuleb kultuurõhustik allas luua — ja just yldharidusel on siin täita tähtis ylesanne. Ja yksi noorsoo loomuomane ja alavõi yleteadvuslikult tulevikule ettevalmistuv hingeline majapidamine on igatahes rahuldamisväärt. Vähemalt takistada teda selles ei tohiks. Ommeti on inimesi — inimestugu vastuvaieldava artikli autor! — kellele töö ja vaeva tasuta yksi oma vaimliste funktsionaalsete tar-

vete rahuldamine ja kultuurilise keskkonna soetamine, milleta neil elada pole siiski huvi. Milleta nad elada ehk ei saagi, nagu fyysiline organism toiduta, õhuta ja valguseeta. Ei olegi eestkäit siis oluline, kas omandatud kultuuriaste kohe ja hästi või yldse vahetub pangapabrik. Päälegi — majanduslik areng eeldab teadliku inimese teadlikku mõjutust ja — kuigi majandustoolfusse edespäädine suundumine yksi inimesest ei olene — niivõrd võib siiski ette näha, et haridus seda ei pidurda, vaid arendab. Ja seda mitte yksi tehniline, vaid ka yldine haridus.

Haridus on haridus: ei võolla midagi kutselise hariduse vastu, kui tuntakse selles vajadust ja kui see rahuldab aspirante. Seda võib kutseline haridus ainult siis, kui ta pole yhekylgne, suretav tayloristlik elavate masinaosakeste valmistamine. Inimene on ikkagi kõige enne inimene, kes omab inimlise teadvuse ja vajab sellele toitu — elu- ilma aistimust ja mõistmist, olgu omalt asendilt. Senni kui kutselise hariduse systeem neid inimese loomuomaseid bio-

enne algust kõigile vaatajaile ilma hinnata avatud. Seal on sama hea ja armas olla kui „Pallase“ näituselgi (viimasele minek on küll niikuinii minu korporaatsia liigetel keelatud: raiskab asjatult aega ja viib otsekohelest õpitööst kõrvale) ja pealegi on seal pikantseid pilte palju rohkem kui „Pallasel“ kunagi on olnud.

2. Maskespallile pääsevad ainult need, kellel on isiklikud kutsed (ja neid võib saada veel minu käest ainult vastavate isikuttõendavate dokumentide ettenäitamisel) ning peale selle on pääsetähed ylikooli portjee käes müügil, kust neid igaüks võib osta; niipalju kui tahab (sest maskes pall on kõvasti kinnine).

3. Maskespallile pääsemiseks on eesõigustatud need, kes on tugevasti purjus sest kaine peaga inimese kohta võib kergesti arvada, et ta kuulub karskusliitu ja siis võidakse mõelda, et mul on yllimline karskuskongress ja mitte maskes pall. Ka peab ses suhtes eelmiste akadeemiliste karnevalide traditsioone silmas pidama.

4. Meskespalli ruum jaotub mitmeks eritoaks, millest igaühel oma isülesanded: Kõigepealt on suur saal, kus sünnib see peatuijamine — sinna yldse kaineid inimesi sisse ei lasta, väljaarvatud

ainult need preilid, kellel kavaleerid vastavalt „üles kõetud“.

5. Kohe sisse mineku juures on saalis üles seatud 3 papist alasti naisterahva kuju, üks neist Vabbe „Daam boora“. Nende juure on pandud vihastama ja viha avaldama nende üliõpilasorganisatsioonide liikmed, kellel otsaette juba sündimisest saadik on pandud hiilgama sõna „õilus“. Ka on lubatud karskusliitu seks otstarbeks oma esitajaid saata või erikomisjoni kohale läkitada.

6. Saal on poolpime ja roosipuud on seatud keskele, mille jahedas vilus istub minu naisterahvas Jutta ja heegeldab kõigile silmarõõmiks pitsi. Valgustuseffektid on nii seatud, et igaüks neid oma tahtmise järele võib seada, nii nagu moment nõuab. Yldse on soovitat, et elektrit võimalikult vähe kulutataks.

7. Saalist viib üks kõrtsituppa, kust ainult tühjal sisse ja täis välja lastakse. Siia koguvad kõik „julged ja uhked“ mehed, teised on siin liigsed. Vaikse häälega rääkimine on siin keelatud, samuti mõistliku jutu ajamine, sest muidu võib mõelda, et siin tehakse üliõpilase aega raiskavat kultuuritööd. Riietus siin on võimalikult parunimoline, eriti olgu rõhutatud piksitriip ja lipsu meeldivus naisterahvastele.

8. Sellest aristokaatide toast viib otse üks samut kenasse tuppa, kus karskusliit demonsteerib karskustundi viisakatele inimestele. Siin on sissepääs võimaldatud ka alaealiste plikadele ja poistele, kellele kuulu viinavikkamise instruktor Vender seletab prof. Paldroki raamatu põhjal suguhaigusi ja muud elurämpsu, et noored lapsukesed juba varakult elupahedega tutvaks, — sama toa nurgas istuvad abramsotsliiku vaimu õndsas paistel kurtahtelise noorpõlve „ristijad Johannesed“ ja teevad jaanitule paistel nii koleda hooga kultuuri, et kõrvalt vaadates lööb pimedaks: Elango kõneleb vahetpidamata (=kaks orkestrit) ja loob „Uudismaaga“ kultuurset ja õilist õhkunda meie vaimlise korrupsiooni ning ülelõõmise ajajärgul, Käbin mängib truilte teist viulit kaasa ja tule ääres istub harduvus poosis preili Perv ja nutab armsale olemisele ilumõttelisi pisaraid.

9. Edasi viib üks uhkesse ruumi, kus istub külalisena vana jumal ise, värvimüts peas ja tõendab kõigile, et tema on korporant. Tema jalge ees istub veendund rahvuslane Ugalensis, ja kirjutab parajasti asjalikku ja koletõsis artiklit, kus püüab piibli ja Šleiermachi põhjal tõendada, et püha kolmainus on süübind baltisaksne korporant. Sealjuures seisab

ja sotsiaalpsühholoogilisi tarbeid ei rahulda ja yldkooli haridusele võrdseid majanduslikke soodustusi, ekvivalentsid elatamisvõimalusi ei anna, senni seisavad — kui võtta tõsiselt ksv! Pihlaka projekti, mida ta ise enese suhtes maksvaks ei pea — senni seisavad ylikooli portaali ees abiturientide „sabad“. Aga yldhariduslikud keskkoolid ei arvagi sulgeda rööbasklasse. Või tuleks haarata kas kaudselt või vahetumalt majanduslike (rahaliste) mõjuvahendite järele. Kaudselt sel teel, et määratakse võisiluseksamid, mis — igast juhuslikkusest väljaspool — eeldavad ettevalmistusressursse eri-õppejõudude man. Vahetumalt sel teel, et tuleks õpimaksu kergitada. Võiks isegi teha õpimaksust teatava riiklise tuluallika, nagu piirituse myygist, tubaka tollist j. m. Siis ehk ei tuleks puudust patsientides, klientides, käskjalgades jne. meie muulastest arstidel, advokaatidel ja teistel.

Kuidas meie noore iseseisva rahva rahvaline haridus edespõlvikes kujunekski — „Ypl“ veergudest oleneb see siiski liig vähe. Aga häis lootustes austame

tõesydamliselt meie elukogend ja ausameelse rektori seisukohta, et „piirata poole vaha õpihimulisi“, et „tulgu õppima, kes tahab ja jõuab“, et „tööd peaks ikka leiduma jne.“ Te mält on meil siin paljugi õppida — kõigepäält aga seda, kuidas tuleb suhtuda kultuurikysimustesse:

—ldK—

Vastuseks —ldK—'le.

„Kas on põhjust korraldada haridust vastavalt patsientidega, klientidega, käskjalgadega j. m. varustamise põhimõttele“ — on mul vastuväidetena ja täiendusena järgmist ära märkida.

Kõige pealt pean tähendama et —ldK— üldmõttest ei püüa aru saada, vaid ridade vahelt sagedasti seda välja lugeda püüab, mida mina mõtelnud ega kirjutatud pole.

—ldK— heidab minule ette, et ma rahu nõudvat, mis seisak olevat, mitte areng. Siin on täiesti ebaõigelt tõlgitsetud. Mina toonitasin sotsiaalse rahu tähtsust ühiskonna kihtide vahel. Seda ei saa ümber lükata, ja kui

see nii ei ole, kas võidaks kuidagi selgeks teha, et kui Versailles'i rahu ei oleks tehtud ja sõda näit. 10 a. veel kestnud oleks, et siis meie arenemises hirmus kaugele oleksime jõudnud. Mina arvan, et mitte samuti ka ühiskonnas; eitan teravaid klassivahesid igasugu punaste, siniste ja valgete jne. näol. Sel puhul ei oleks sotsiaalset rahu, mis aga hädaohtlik. Sotsiaalne rahu ei takista kuidagi arenemist. Ikkagi evolutsioon annab rohkem kui revolutsioon.

Edasi, tööd on mõnesugust ja mõnegi hinnalist. Asja sisu seisab siin selles, et meie oludes palk ei vasta enam ettevalmistusele. See annab põhjust kõnelemiseks. Et siin pretensioonid igapäevaga elu peale meie oludes vähenevad, on arusaadav, kuid langeda võib see ikkagi teatava piirini. Haritlane tahab elada ja perekonda seotada samuti nagu teisedki kodanikud. Korraliku äraelamise all mõistan seisukorda, kus keskmiste annetega inimesel võimalik on veel läbi lüüa ja kus teenistus väiksem ei ole kui mustatöölistel.

Pearaskus seisab siin selles,

rõõmsas uhkuses ksv! O. Sein, olles õnnelik, et ta pole mitte sattunud teoloogide seltskonda, kus temasugusel rahvuslikul kangelasel on „liigne“ olla. Kaugeimal seisab alandlikus poosis ksv! Jano, kes häbeneb oma maarahva olemasolu nende kõrgete ja tragide härrade ees ja kurdab, et ta mitte EÜS-i liigete kopsu ja makse ei tunne, millist anatoomilist õpingut „Ugalas“ on võimalik jumalikult sooritada. Ühtlasi näitab talle ksv! Sein, kuidas ilmas elada ja ka siis rinda ette ajada, kui põhjust pole.

10. Peale selle palju muid tube ja kambreid, mis on kindlasti kogu maailmas esimesel kohal oma seadelduse ja väärtuse poolest (nagu kõik „Vanemuise“ draamad ja jandid).

Maskespalli kestusel korraldatakse mitmesuguseid üllatusi ja jalustrabavusi. Kolm orkestrit mängivad vahetpidamata (kõik korruga), ühes saali otsas tehakse jalgade võistlust daamidele ja härradele eraldi, kuhu ekspertideks kindral Kanemägi ja kuulus säärtetundja Jaan Pert („Udulaeva“ kapten) on aulikult kutsutud. Praeguste andmete järele võtavad jalgade võistlusest osa Juta Sonnenbärk (8:sa puudaline), mina ise jne. Kõigi võitjate näopildid ja asjaomased võidu-voovad organid avaldatakse kolmes ko-

halikus lehes elusuuruses ja pärast „Tantsuharrastajas“ loomulikes värves

Maskespall kestab kolm ööd-päeva, mille jooksul ühtlasi ka üleilmiline joodikute kongress ära peetakse, kuhu eriti palju osavõtjaid on loota Soomest ja Ameerikast

Loodan, et minu kultuurne ja õilis ettevõte kõigi studentide poolt elavat toetamist leiab ja minu vaev rohkelt määratatakse.

Tervitan kõiki uue värskes kevadega oma korparaatsia nimel ja avaldan kaastundmust (diskussiooni korras muidugi).

Juhan Pahlbärk.
pahlbärgiensi.

Valge müts ja esimese mai rongikäik.

Traditsioonilisel 1. mai rongikäigul, millest osa võtavad võimalikult kõik Tartus viibivad üliõpilased, on see veidike ebameeldiv tagajärg, et teisel päeval valge üliõpilasmüts tõrvikute põletamisest kannatada on saanud ja oma veetleva ja võluva süütu valge värvi on

kaotanud. Kuid see ei peaks üldist pidulikkude sündmust mitte tumestama; keegi ei peaks sellepärast rongikäikust ära jääma. Ja ei ole kõlbulik ka, et keegi ilmus mõnes teistsuguses päakattes kui valges mütsis.

Selle asemel, et rongikäigust täiesti kõrvale hoiduda, või jälle mõnes teises päakattes tulla, või lõpuks ohvrimeelselt oma päakate tõrvikutesuitsu voliks jätta, võib ja olekski kõigile valgemütslastele soovitada, et nad selleks ja edaspõlvikes puhkudeks endile muretseksid valge, harilikust riidest mütsikatte ja kannaksid seda rongikäigu ajal üle sameti. Ohtuses videvikus ei erine siis müts millegi poolest harilikust sametlaelisest valgest mütsist; seda võib aga järgmiseks päevaks jälle päält ära võtta ja edaspõlvikes aegadeks serveerida.

Niisuguste „tulusate juhataste nurga“ epistli sõnu võiks üsna tõsiselt võtta ja selle järele käia. Mütsikatet võib saada kõigist mütsiäridest ja see ei maksa peaaegu mitte midagi.

O.

25–31 märtsini pidas Inglise üliõpilaskond Cambridge'is oma järjekorralist aastakonverentisi.

kas pidada õigeks, et isik suure ettevalmistuse järele peab alale minema, mis teda kõige vähem huvitab ja milleks tal seda suurt jõukulu tarvis poleks olnud, või vastupidi. Kui meil lepatakse sellega, et mõni professori härra töö puudusel ajalehti müüb, mis paremini end tasub, või asju ja raamatuid kokku kirjutab, mida tarvis ei ole ja mis ainult palju sõnu sisaldavad, siis muidugi ma ei vaidle vastu.

—ldK— toob näite ette, nagu oleksin mina kirjutanud mingisugusest tarvest kaitsta ulakate päevavaraste vastu neid, kes alles ülikoolis õpivad. Ei, jutt oli siin üldse, kas ma põhjendan tarvet seaduste ja riikliku korralduste kasuks. Ja et ühiskonnas praegu ulakaid ja päevavargaid leidub on tõsiasi, mida keegi veel ümber lükanud ei ole; samuti, et seaduslik kord just nende vastu esimeses jões sihitud on. Rohkem ei tahtnud ma midagi ütelda.

Mis puutub kultuurõhustiku tarvesse ja loomisse, siis on ju tõsi, et meil siin usinasti selle loomisel toimitakse, kuid kui keskkoolil ja ülikoolil muud üles-

annet ei oleks, siis on seda ikkagi vähe.

Keskkool muidugi annab üldhariduse, aga ülikool peaaugalt kultuurilise ja poliitilise ilma vaade, seda võidakse omandada ilma mõlemata. Vaja, et meie rahvas rohkem head kirjandust loeks (mitte kloune ja faune, mis halb kirjandus), vähem kerget lõbu taga ajaks, vähem kõrtsis istuks ja pillerkaaritaks.

Kui vaimliselt ei elata, ei aita isegi ülikool. Muidu võib aga ka ilma ühegi koolita soliid hariduse omandada. (Ma mõtlen h-ra M. Martna't, kes julgesti üliõpilastega võistelda võib, kuid ainult 3 kuud koolis on käinud.

On ju õige, et inimesi leidub kellel vaimline õhkkond ja loomingu on sisemine tarve, saan aru, kuid neid on siiski vähe. Ja needki ei ela ilma füüsilise aluseta. — Pole sellepärast tarvis ära unustata, et olemise ja eksisteerimise aluseks, ka vaimlise, on kõige pealt füüsiliste nõueterahuldamine. Meie kirjaniid, kes tohiksid küll tõsised kunstnikud olla, üsna ägedalt püüavad saada kultuur-kapi-

taalist toetust palga näol. Leia vad nemadki, et natuke panga-tähti peab igal inimesel olema.

Kirjutasin, et üliõpilaste arvu tuleb hakata piirama, mitte hädaliselt, nagu seda „Üliõpilastelehe“ toimetuse omase kommentaaris ära märgib. Mis puutub keskkoolidesse, on ka siingi piiramist vaja. Lähemalt ei soovi seda, kui eriküsimust, mitte puudutada.

Neid abinõusid, mida —ldK— kõik arvab, pole mina mitte arvanud tarvitada ja ei mõtle seda ka tulevikuski. Kuidas see aga sünnib, olen välja öelnud, ja oletada pole siin midagi rohkem.

Mis puutub muulastesse, nagu sihiks minu poolt soovitatud abinõud nende eesõigustamisele, siis seda küll ei saa välja lugeda minu kirjutusest.

Kuidas aga siin talitada, sellele olen näidanud „Üliõpilastelehes“ nr. 4, kus ma tähendan, et piiramise aluseks tuleb võtta rahvus. Siit peaks juba asi küllalt selge olema.

—ldK— ei püüa näha neid raskusi, mis meie ühiskondlikus ja hariduselus peegelduvad, illustratsiooniks olgu kas või

Vilmar Adamsi „Valguse Valust“.

Luuletuskogu.

Adamsi luule pole teises luuletuskogus midagi kaotanud oma hingelaadist. Ikka seesamane kapriislik, paiguti naiiv, enamasti alati teravmeelne, mitte vähesel korral aga ka kergemeelse usklikusega ekstravagantsuse meelitavaid kuid hädaohtrikke effekte austav luule:

Tean, kunagi südames selle ei maabu),
Keda võib olla maa pääl olla ei või.*

See on öeldud olematust, armastata-vast naisest. Ja Jumalale hüüab ta:

*Jumal, sulle ma kaeban —
Olen veel.*

Sa: Ei ole.

Üldiselt aga siirasmeelne luuletuskogu, huvitav oma riimiuuenduse, luuletajale sünnipärase rütmikerguse poolest ja ka just selle kerguse ja ekstravagantsuse väljenduse enese poolest.

Mind huvitas seekord eriti „Lahtine

*) (s. t. . . viimne mu hõik . . .)

leht“ II, mis luuletuskogule eelmise eeskujul juure oli antud. Ja hoolimata sellest, et luuletaja arvustajale mitte sellest ei luba rääkida ega ka enda isikut mitte, vaid ainult tema luulest, ei saa ka mina kiusatusest mööda, vähemasti ei tahagi hoiduda, olla kõnelemata sellest. Usun, et ka luuletaja ise liiga valjusti oma tundelaadist kõnelemast ei keela, sest miks siis muidu see lahtine leht, ja miks siis muidu need luuletused, mis ju kah muud ei ole ikkagi kui luuletuslikud lahtised lehed, enesepiitimid. Lüüriline luule on enesepiitimine juba oma loomu poolest. Ja ainult vormilisi väärtusi käsitada hakkaks igav arvustajalegi.

„Lahtine leht“ II on palju asjalikum ja sisukam esimesest. Ta ei taha ise olla luule, vaid tahab selgitada neid isiklikke tegureid, mis luuletuskogu saabumiseks tegevad on olnud. Iseenesest väga huvitav viis enast esitada, ja veelgi huvitavam on, millena luuletaja end, kogu oma vaimlist ja hingelist isikut oskab näidata.

Jah, elutühjuse ja elamismõttetuse tunnetamine (sellest on säääl räägitud) ei ole veel mingisugune suur voores, ta ei tohikski tõugata laulma ega luuletama; näituseks kui paljud elutühjused ei ole siiani juba lauludeks tehtud. Kõik värsiosavad tahavad sellest laulda. Kui tavaline ei ole selmoel just patentivõtmata kuritarvitamine sellesinatsega. Elutühjuse puhul peaks sellest vaikima, kes seda võib. Kuid, usun Adamsi sõnade omapärasesse tõekeskusesse, kõige tema ekstravagantsuse pääle vaatamata: tema luulel on siiski mõtet.

Ta on oma ülesande lahendanud. See ainukene lahendus on olnud (tähtis ei ole meie, lugeja-pöõbli seisukohalt see, kuidas Adams ise seda on lahendanud; et seesuguses olukorras veel edasi kesta, tähendab elada, luua jne., tarvitseb lihtsalt sellest välisest ja sisemisest tühjuse (või tühisuse) tunnetusest äkki üle seista, ise enesele ikkagi „üle jääda“, lahti puhkeda ilma toetuspunktideta, kõige kiuste kesta ja luua ka oma väärtuste astmes-

tõsiasi, et meil kõige soodsamini ei esine noorte teadusmeeste ettevalmistamine. Ka siingi määrib osa meie majanduslik kandepind, mis ei suuda luua neile üksikulegi korralikke äraelamis-, resp. töötamisvõimalusi. Olen lõpul —ldK— arvab

küll, et ega sellest meie riigi elus midagi ei olene, mis nüüd ühes „Üliõpilaslehes“ kirjutatakse. Arvan, et siin on kõigepealt tegemist põhimõtteliste ja ilmavaafeliste küsimustega, milles selgus tuleb omandada, ja et meie akadeemiline pere

ükski teatavaid põhimõtteid õigeks ei pea, vaid ellu astudes neid jõudu ja võimalust mööda ka püüab teostada.

O. Pihlak.

Tartus, 20. IV. 26.

Veel midagi diskussiooni korras korporatsiooni küsimusest.

Üliõpilaslehe veergudel ilmunud artiklid korporatsiooni küsimusest kõnelevad selget keelt, et korporatsiooni vastu võitlemine hakkab juba lahtisest uksest sisse-murdmiseks muutuma, ja seda just põhimõttelisel alal. Pedagoogiliselt aga ei ole vist meie ajal kunagi üleliigne jälle uuesti sellest „nähtusest“ juttu teha, eriti ka „Üliõpilaslehes“. Praegusel korral annab põhjust kõnelemiseks korpore kaitsja Ugalensis, kelle diskussiooni korras, kirjutatud artikkel¹⁾ niisuguseid lõbusaid „asju“ sisaldab, et kahju neist vaikides mööda minna. Tahan

1) Vaata Üliõpilasleht nr. nr. 1 ja 2.

siinkohal ainult neid Ugalensise väiteid, millele ta oma kirjutuse põhjendab, lähemalt vaadelda, peaausjalikult Fichte ja Schleiermachi seisukskohti korporatsiooni suhtes, sest muu kohta on Rich. Janno juba sõna võtnud.

Vist keegi ei oska oma väidetele õnnetumalt autoriteeti ja põhjendajat leida, kui see Ugalensisele korda on läinud, ja veel nii üleolevas toonis. Peab suure arusaamatusega arvestama, mille ohvriks Ugalensis langenud, kui ta Fichtet ja Schleiermacherit omale korpi kaitseks appi kutsub. Es-malt ärgu arvaku mitte Ugalensis, et nimetatud mõtteteadlasi üliõpilaste seas sama palju tuntakse,

kui seda võimaldab Dr. Wickert'i pedagoogika aegloo õpiraamat.

G. Fichtest on teada, et tema kui idealistlik sotsialist toleaege korporatsiooni vaimu kandja „Landmannschaft'i“ vastu nii terava sõnaga võitles, et Landmannschaftlased ta akna ruute niikaua puruks peksid, kuni Fichte Jenast lahkuma pidi¹⁾. Burschen-

1) R. Falkenberg'i Gesch der neueren „Philosophie“ VIII Aufi., lhk. 392. „...Nachdem Sie (Studierenden) dem infolge jener Vorlesungen (Über die Bestimmung der Gelehrten) gefassten Entschluss, ihre Verbindungen oder Orden aufzulösen, untreu geworden, ihrem Groll durch mehrmalige Zertrümmerung der Fensterscheiben der Fichteschen Wohnung Luft machten ...“

tik, sest ilma selleta muutuks isegi toetuspunktideta efemeersus väljakkannatamatuks) — tähtis ei ole see, vaid ainukene lahendus on olnud meie teiste seisukohalt, kah jälle kriitiku naiivsusega öeldes, et luuletaja oma luulele suure andumusega pühendub (sää! on tema väärtused, toetuspunkt ja elumõte) ja — mitte ilma tagajärgedeta.

Loodame, et see võime luuleliste kölade ja sisalduste leidmiseks korra ka tema tühjustunde kustutab ja lõpuks juhib iseenesest andelise luuletaja paljust praegusest vastutusest lahtiütlevast kuid huvitavast vabast hõljumisest ja efektiivrikkuse pinnalt suurema, mitmekesisema põhitudunnetuse juure, mille võib olla võime leida juba järgmise luuletuskogu lahtiselt lehelt. Julgen seda ütelda, ilma et tunneksin, nagu kasvaks mulle selle soovituseliga selga vilisterluse küür.

Muidu ei kujuneks tema saatuse aga sellest suurem, mis on osaks saanud Severjanin'ile, jah isegi Blok'i sümbo-

listlikule luulele, ja imaginistide põlvele hilisemal Venemaal. Et just nimesid säält poolt tuleb esitada, tuleb sellest, et Adamsi luule on õieti ikkagi vene traditsioonist ja ka venelise hingetõusega. Oigu see öeldud võimaliku objektiivse rahuga, ilma eelistamiseta, ilma süüdistamiseta.

Ja tema luule sellelt võõralt hingelaadilt pärit olles, näeme alles selle kaudu, kuivõrd isesugune on meie lüürika, kuipalju raskepärasem ta on ja kuidas tema keskel tundub huvitavana see kergus ja liikuvus, mis rikkalikude ebakõlade ja vaimukate tunnetuskäikude kaudu erilisel viisil puhtlühilisel suudab mõjuda Adamsi juures. Mulle tundub, et ta ületab selles tükis näituseks meie Kärneri (kes ju ka palguti kergusel on apelleerinud oma lüürikas) just selle juurekasvanud lüürikuomadusega, millel on raassilselt enam loomupärast instinkti kõlade ja mõttenõtkuse jaoks. Lõbusana tundub see võrdlus eriti sellepärast, et tuleb meele pahaendelisus, millega vanem

arvustus siiamani Adamsi esimesele luuletuskogule reageerinud on (kuna vaimliselt lähedam B. Pravdin ja uudiseid lahtisema käega vastu võttev noorem arvustus sõbralikumalt on esinenud).

Ometigi tunneme peaaegu samuti, et nende vooruste juures ta teisest küljest on silski vähemasti siiamani ilga suure pretensiooniga ka oma luule sisulise külje kohta.

Kuna sisuline tunnetus suurtes joontes — sellest oli juba jutt — on suuremalt osalt piirdunud (tühjuse valust võrsunud) üleolevaks, intelligentseks ükskõiksuseks ja siirdunud natukene liiga iseteadvaks lendkergusel ja astraalse õnne ja ülilmuse kaugeks kumardamiseks. Meid jahutab (või kohutab) see poeetiline suursõnalisus, sama palju kui huvitabki. Siin võib seda väikest pattu siiski märkida, et intelligentne ülilmuslikkus mõnes tükis näitab end natukene ülevamana, kui ta seda tarvitseks olla. Et ta omi õnnelikumaid tuunetusigi ei esita ainult, vaid ka tähtsaks kuulutab, See

schafti mõtet kandis küll Fichte, kuid selle ühistuse liikmed olid ilma „pühaduseta“ pea peal ja algul värvide vastased, kuna nende lipp on saanud praeguse Saksa Vabariigi lipuks. Mis on sel ühendust meie korporatsiooniga, kellel värvid tihti ammu enne valmis kui organisatsioon. On asjata edasi kõnelda Fichtest — mõtleja ja meie üliõpilaskonna sisemise elu jälgija tõmbab konsekvantse meie ajast ja Eesti üliõpilaselu arengust; Ugalensise lause Dr. Wickerti õpiraamatust käib ta enese väitele strikt vastu. Sest kuigi Fichte teadusmehelik vaim „Burshenschaftile“ loojaks on, ei oleks ta seda iialgi Eesti korpile kui Saksa korpide epigoonile. Fichte oli ju tuline rahvuslane, võib olla mitte sugugi vähem kui meie korporant — vast selle vahega, et ta oma emakeelt üle kõige austas ja seda igal ajal kõneles, mida meie tulistest isamaalastest korpide vilistlastest nii tihti öelda ei saa, eriti kui nad veel vaimulikkude ringkondadega ühenduses. Ja sellepärast oskaks Fichte vaim, mida Saksa maal just ilmasõja ajal ja selle tagajärjel Saksa rahvustunde tõstmiseks uuesti esile kutsutakse, väga selgesti öelda ka meile, kus meieaja „Verwilderung der Sitten“ valitseb. Ja mis on seni meie korporatsiooni vaimule veel põlastavam olnud, kui rahva üldvaim,

rääkimata selle äratamisest ja otsimisest. Kus nii kerge käega ajaloolisi probleeme soritakse ja tõlgitsetakse, seal juhtub muidugi mõnikord kummalisi asju, nagu ikka juhtub konspektist detailide tsiteerimisel.

Veel pahem lugu on juhtunud Schleiermacheriga ja tema vaimuga Ugalensise sule all. See mees on põhimõtteliseim ja sügavaim pühalikes asjus, millest kõneleb ka Ugalensis, mille objekti ta aga mitte pea otsa ei pane, nagu seda tegevat Eesti korporant (Ugalensise käest kuulsin), vaid mida ta pea sees ja südames kannab, ja kes neile, kes tema mõtteid lugedes ainult selle üle näivad mõtlevalt, mis neil pea peal „pühadusena“ hiilgab, järgmist ütleb:

„Nur hat man zu verhalten¹⁾, dass sich unter der Jugend, die sich einer höheren wissenschaftlichen Bildung widmet, ein Korporationsgeist entwickelt im Gegensatz gegen die Zöglinge der anderen Anstalten. Wenn dann auch dieser Gemeingeist während dieser Periode der Erziehung in einigen Beziehungen vorteilhaft wirkte so würde er doch im nachfolgenden Leben nur nachteilig sein, es würde ein Gemeingeist sich bilden, der mit dem Gemeingeist, der das öffentliche Leben

1) Schleiermachers harvendus.

durchdringen soll, im Widerspruch stehen. Freilich liegt, im öffentlichen bürgerlichen Leben eine solche Gewalt, dass es die nachteiligen Folgen wieder ausgleichen kann. Aber dennoch muss von Anfang an diesem Korporationsgeist¹⁾ entgegengewirkt werden, denn etwas Rohes liegt ihm zum Grunde¹⁾ und der Idee der Organisation Widersprechendes. Immer nimmt er den Charakter der Absonderung und der Anmassung an und die Jugend, die sich bewusst ist, dass sie die höchste Bildung anstrebt, stellt sich selbst dann auf hochmutige Weise an die Spitze und sieht auf alles andere herunter²⁾.

Vististi järgneb sellest ka Schleiermachersi korporatsiooni mõiste vastuvaidlemata selgelt.

Neid ja veel palju kallimeelsemaid mõtteid avaldab Schleiermacher korporatsiooni vaimu kohta, mis ka meie maal ootab väga tungivalt aega, et ta kaduda võiks. Schleiermacher näitab ka ise oma pedagoogilistes kirjades selle vaimu kaotamiseks selge tee. Loetagu seda. Aga siis ei oleks ka enam võimalik sarnasel teel korpe kaitsma tulla, nagu tegi seda „Ugalensis“ oma kirjutuses.

J. K.

2) Schleiermachers Pädagogische Schriften. III väljaanne, C. Platz. 1902. Lhk. 386.

ei võimalda talle parajat silma. Minu arvates on see küllaldane pant selleks, et luule sisemiselt ei saa veel olla kõigiti küps.

*Olen terep — laialt asetet üle maailma.
Kõik, mis tahab ronida, jääb varsti
mu külge kleepuma kärvand kärbsena.*

* * *

Aga missugune vahe siiski paljude muude meie nooremate lüürikute ja Adamsi laulude vahel. Kõige enam meeldib see, et siin on nauditaval määral mõtete koollust, tunnetuste rohkust, tihedust ja ka vilumust yarema lüürilise literatuuri ainetes ja tunnetustes kodus olla.

Eesti pinnal on see noor ja sagedasti käratsev, sagedasti helduv vaimutõrjus (kas pole seegi huvitav kompromiss) omapärane ja huvitav. Tahaks oletada,

et mõttevilksus ja protestivaimsus eriti siinses õhustikus arenemis- ja tihenemispinda on leidnud, kuna tema tundeelu üldine laad ja luuletraditsioon on meie lüürikale seni olnud võõras.

*Lapsele suudelda põlvites põlvi!
Mitte tõe vaid kukkuvat õie eest surra.
Kuni unelm nii sinine maa tolmuise võlvib,
Siis säravad silmad ei näe enam kurja!*

*

*Kuid liilia väljal teab!
Teab hümnistel maiõist,
milliseid inglid haulavad maa pääle
igavikust igavesti...*

*

*... et ikka salaja veel usun võimatuid
müüte,
kaugeist silmadest imesid ahhin.*

* * *

Ei tahaks meelega erilist rõhku panna mõnele niisugusele küljele, mis silmaani Adamsi esimese luuletuskogu puhul kõige ägadamat kõnelemist tekitasid. Adams sai tuntuks ekstravagantsuste läbi, teenis sellesama läbi oma kõige kurjemate süüdistusteni minevad etteheited. Sama tsed on meil ennemgi käidud ja sama ongi vist tee, mille sagedasti valib värske anne. Sest efektide loomine ja ekstravagantsuste avaldamine ei sünni mitte alati ainult mingi pettusena; ka effekte võib luua täielise hardumusega, ilma et tarvitseks neid seepärast kohe rumalasti mõista.

Teine asi, millele luuletaja ise suurt rõhku paneb, on irdriim. Kaalutlused on hääd, irdriim sobib lüürikas, annab isesuguse värvingu, mis harmoneerib

Akadeemiline rahvasteliidu ühing tekkimisel.

(Intervjuu rahvusvahelise ak.-rahvasteliidu föderatsiooni esitajaga).

Hiljuti viibis Tartus rahvusvahelise akadeemilise rahvasteliidu föderatsiooni esitaja Sven Gullström, rahvuse poolest rootslane. Ksv! Gullströmi külaskäigu sihiks oli propageerida föderatsiooni põhimõtteid ka Baltimail. Föderatsioonisse kuuluvad rahvasteliidu probleemidest huvitatute ühingu eri riikide ülikoolide juures, seega ainult akadeemilised.

Jutuajamises „Üliõpilaslehe“ toimetajaga seletas ksv! Gullström järgmist föderatsiooni tekkimisloost, ülesannetest ja korraldustest.

Ilmasõja järgi tekkinud liikumisega kõrvuti, mille sihiks oli rahu soodustamine, huvide kasvatamine ja parem arusaamine rahvusvahelistest küsimustest, võis ühtlasi tähele panna hulga puhkevajad otsinguid akadeemilises ilmas. Üliõpilasil on juba vanast ajast olnud kergem kontakti luua teisteisega kui vanul inimesil, nende ühised akadeemilised huvid ja kaasvõitlejate ringis moodustet sõprussidemed on sageli suutnud siluda tõmmata kurisikele, kus riigimehed on nõult seisnud. Lühidalt polnud kelle-

gile üllatuseks, kui Praagas 15. apr. 1924. a. Suurbritannia, Ühisriikide, Saksamaa, Prantsusmaa ja Tšehoslovakkia esitajad moodustasid ühenduse: „La Fédération Universitaire Internationale pour la Société des Nations“.

Sellega oli alus rajat. Ei kestnud kaua, kui teiste riikide üliõpilased järgisid eeskujul Osavõtjate arv tõusis pea 20-ni. Mis Rootsisse puutub, siis kulub küllalt aga tema juuretulekuni. Upsalas oleme harjunud vähe skeptiliselt suhtuma uutele puhanguile, kaaludes küllaldaselt, kellega meil tegemist, enne kui tulde tormame. Võib olla, et see „vanamehelik kõhklemine“ ei sobi noorile, kuid tal võivad olla ka omad paremused, iseäranis sel ajal, mil „koondumispalavik“ möllab. Alles läind kevadel liitus ka Rootsi 4-ja elujõulise ühendusega: Upsalast, Lundist, Stockholmist ja Göteborgist.

Mida tahab see liit (föderatsioon)? Ta tahab levitada üliõpilaskonnas teateid Rahvasteliidust ja soodustada rahvusvahelist teisteise mõistmist. Ta

tahab jälgida rahvähenduste koosseisu, organisatsiooni ja tööd — mitte selles mõttes, et hellitada vaikist harasust ja utoopilist usku igavesse rahusse, vaid näeb selles tervet ja kriitilist uurimust neist võimalusist, mida juhuslikult pakub üks asutus, milline kunagi ei saa lõplikult täiuslikuks, küll aga paremaks. Sellest seisukohast välja minnes täidab liit vaieluste ja etekannetega puhti-valgustavat ülesannet, öieti küll vajalist, sest et akadeemiline noorsugu pole küllaldaselt kodunenud internatsionaalseis küsimust, mida siiski nõudma peaks generatsioonilt, kes väheste aastate pärast riigis ustavaile kohtadele tungib.

Liidul on ka teine ülesanne. Ta katsub kontakti luua mitmete teiste maade üliõpilastega, selleks aitavad kaasa suvekursused, milliseid liidu vastutusel igal aastal Genfis peetakse, osalt ühenduses rahvasteliiduga. Umbes 50 professorit, tähelepanuväärsemat poliitikameest erinevaist maist moodustavad koosseisu, sinna kuuluvad ka arvukad amefnikud sekretäridena.

oma protsentuaalses tiheduses luuletustes avalduvate muude irdomaduste protsentuaalsusega. Aga teda oleks pidanud vähem põhjendada selleks, et ta paremini mõjuks. Nüüd on ta juba liiga kuulus — irdriim! Kuna ta juba omad põhjendused saanud on, eriti autori enese poolt, kes oma omadustega oleks võinud vaikida, siis ei jää mul muud üteldä, kui et irdriimi saatust on lokaalne ja muutub — kui ta seda juba varemgi ei ole olnud, kuigi vast vähem järjekindlalt ja mitte teadlikult nagu Adamsil, — hiljem võimaluste andjaks reeglipärastest puhtajast riimidest kõrvalepõikamiseks; vallatusteks, mis iseenesest annavadki luuletuste väärtuse, mille tähtsamaks väärtuseks on aga, et nad siginevad ja esinevad salamahiti.

E. Raudsepp.

Organiseerumata kaasvõitleja! 1. mai rongikäiguse on nüüd ka sinul oma koht.

Üliõpilaskond võtab 1-mest maid vastu traditsionaalselt rongikäiguga. See on ilus ja sümbolne akadeemiliste kodanikkude ühtluse de-

monstratsioon. Organiseerumata kaasvõitleja, olgugi teoreetiliselt üheõigusline organiseerituga, on seni pidanud enamasti eemale jääma, sest temal ei olnud kohta rongikäiguse. Ta võis üksikult kaasa sammuda siin-sää, kust teda just ühe ehk teise organisatsiooni lahus ära ei ajand, või aga mine rongikäigu sappa, pärast muulasti.

Kuid see oli alandav meile, organiseerimatuile. Ja segatud tundega jäädi ära oodates kõrvalt „buršide“ rongikäiku. Nagu ei olekski ühe „alma mater“i lapsed!

Org.-matute esitajad järjekindlalt kõikjal võideldes org.-mata kaasvõitleja tegeliku üheõigluse tunnustamise eest on nüüd suutnud ka 1. mai rongikäigu küsimuse lahendada õiguslisest küljest.

Nimelt otsustas Edustus viimasel koosolekul ägedate vaieluste järele ksv! Adamsi nõudmisel, et üksikute rühmituste järjekorda määrab nende esituste suurus Üliõpilaskonna Edustuses. Sellega on Edustus teinud põhimõttelise ja õiglase otsuse. Uduste, meelevaldsete ja ebajärjekindlate printsiipide paljuse asemele astub üks ainus selge ning ainult õiglusele ja de-

mokratismile toetuv põhimõte. Selle järele on organiseerumatu koht rongikäigus kolmas, eesti korporantide järele.

Org.-mata ksv! ksv! Teil on nüüd 1. mai rongikäigus kindel koht. Kuid see tahab täitmist! Näidake, et Teie ei ole need loid, ükskõiksed, varavanad „leivatungid“, kelleks teid tahetakse teha. Arge vahtige päält: see on teie rongikäik. Tulge kõik kaasa näidates seega, et nii erinevad kui oleme, oleme siiski üks, sest meid ühendab kõigile ühine „alma mater“ ja see sõna, mis eesti Üliõpilaskonnas ei tohi kaotada sisu:

„Kaasvõitleja!“

Kogumise tunnist ja kohast teatatakse „Postimehes“ ja ülikooli mustal tahvlil.

Soovitav, et võimalikult paljud muretseks tõrvikuid (see pole kallid lõbu), mis rongikäigu esteetilist ja meeleolulist efekti võimsalt tõstab. Kuid kes ei taha, ei suuda, ei saa aega j.n.e. tõrvikut osta, see tulgu aga julgesti ilma.

Teretulnud, kaasvõitlejad, 1. mai rongikäikule, eesti üliõpilaskonna ühtekuuluvuse, sõpruse ja nooruse meeleavaldusele.

Organiseerumata üliõpilaste rühm.

Peetakse loenguid ja loengute seeriaid aktuaalseist rahvusvahelistest, kultuurilisest, rahvamajanduslikest ja rahvaõiguslikest küsimustest. On juhus kohata akadeemilisi kolleege peaaegu kõigist tõuvärvest... Juba selles peitub midagi tähenduslikku. Kas võibki teatavale seisukohale asuda poliitilises küsimuses, mis puudutavad üht või teist riiki, ja edukalt arvustada teise rahva tegutsemist poliitika alal, ilma et vähegi tunda seda rahvast, üksikuid indiviide ja nende mõtlemisviisi. Just siin peaksid üliõpilaskondade ühised huvid leidma uusi väljapääsuteid, milliseid senni ei tunta. Noor üliõpilane ei satu vaielusse vana diplomaadi taoliselt, kes mõtleb, mida ta ei ütle, ja räägib, mida ta ei mõtle, vaid tema puistab avameelselt kõik oma südame tõekspidamisest. Viimane meetod on kaugelt eelistetavam, et välja pääseda ebamäärasustist ja arusaamatusist, mis aina takistavad ja mürgitavad koostööd ja hävitavad tõelisi tulemusi.

Hra Gullström külastas ka Soome, Läti ja Leedu, kust oma alalisele asukohale (Pariisi) edasi sõidab. Föderatsioon võimaldab asjast huvitatutele stipendiumide läbi osavõtmise igaaastastest Cenfi kursustest. Ka mõnele eesti kaasvõitlejale avaneb seega võimalus rahvasteliidu suuri küsimusi algallikast tundma õppida. Vastav akadeemiline ühing Tartus on tekkimisel, kes siis föderatsiooniga ühineb.

Õienduseks Balti riikide üliõpilaskondade keskbüroo istangu otsuste kohta.

„Üliõpilaslehes“ nr 4 (s. a.) on Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade keskbüroo istangu kirjelduses eksiarvamisi tekitavalt ära toodud asjaolu, nagu oleks Leedu üliõpilaskonna esitaja poolt tehtud ettepaneku põhjal kaalumisele võetud koostöö loomine Skandinaavia üliõpilaskondadega. Edasi, et seda koostööd ja tihedamasse kontakti astumist tingimata tarvilikuks ja soovitatavaks olevat tunnustatud ning et seepärast Rootsi, Norra ja Daani üliõpilaskondi külalisteks 4. konverentsile Kaunasesse kutsuda tuleks.

Samasuguseid teateid töid ka „Postimees“ ja „Päevaleht“ ära. Olgu siingohal tähendatud, et need teated tõele ei vasta ja et Skandinaavia üliõpilaskondadega mingit tihedamat kontakti ega koostööd loomist nimetatud keskbüroo istangul (ning ka varem mitte) üldse kaalumise all polnud; veel vähem tulid need küsimused otsustamisele. Asjaosalistel Balti riikide üliõpilaskondadel on kombeks konverentsidest ka mõningaile külalistele osavõttu võimaldada, kes meie koostööst huvi tunnevad. Nii võttis II. konverentsist, Riias, (1924 a.) Poola üliõpilaskonna esitaja külalisena osa.

Leedu üliõpilaskond tahaks eelseisva 4-nda konverentsi ajal Skandinaavia üliõpilasi Kaunasest oma külalistena näha. Seepärast palus ta, kui konverentsi kokkukuksija, luba ka Skandinaavia üliõpilastele konverentsis osavõttu külalistena võimaldada. Keskbüroo istangust osavõtjail selle vastu midagi polnud.

Nii ei olnud koostööst Skandinaavia üliõpilaskondadega üldse juttugi.

Õienduseks olgu veel tähendatud, et keskbüroo juhataja aruandes oli jutt 3. konverentsi resolutsioonidest, mitte 4-nda, nagu see nimetatud kirjelduses trükitud. Keskbüroo aastaraamatu kohta asuti seisukohale, et see viiendaks konverentsiks, viie aastase tegevuse ülevaatenähtena, ilmuks.

Lõpuks olgu veel tähendatud, et vastastikuse informatsiooni edendamiseks tunnustati tarvilikuks iga üliõpilaskonna juure selleks teatud ksv! määrata, kes informatsiooni materjali koguks ja keskbüroole edasi saadaks. Aratoodud kirjelduses on aga öeldud, et keskbüroo juure selleks üks ksv! valitakse. Keskbüroole tuleb informatsiooni materjali vähe sisse. Kuna selle saatmist seni vähe rahuldavalt välisriikide toimikonnad toimetasi, tahetakse nüüd seda eriti selleks valitud ksv! päale panna.

Th. Laanes.

Keskbüroo istangute sekretär.

Akadeemilised teated:

Üleilmiline üliõpilaste karskuskongress.

27. ja 28. juulil, Tartus.

Eeltööd koha pääl.

Ühes üleilmilise Karskuskongressiga peetakse eeloleval suvel Tartus ka üleilmiline üliõpilaste Karskuskongress. Selle korraldustööde läbiviimiseks koha pääl on moodustatud 9-liikmeline toimikond. Toimikonda kuuluvad 1 esitaja Karskusliidust, 2 esitajat üliõpilaskonnast, 2 Noorsoo Karskusliidust ja 4 üliõpilaste Karskusühendusest.

Toimikond pidas oma esimest koosolekut 25. märtsil. Toimikonna juhatajaks valiti ksv! Laja ja kirjatöömiejajaks ksv! Peets.

Koosolekul seati kokku kongressi

päevakord. Päevakord on üldjoontes järgmine: 1. Tervitused. 2. Alkohooliküsimuse uurimine ülikoolides. 3. Karskustöö üliõpilaskondades. 4. Koosolekul tekkinud küsimused ja resolutsioonid.

Referentideks kavatsetakse kutsuda tuntud alkohooliuurijad ja teadusmehed nii kodu, kui väljamaalt.

Kongressi päevadeks oleksid 27. ja 28. juuli s. a.

Kongressist osavõtjaid loodetakse 300 ümber. Tahetakse selleks samme astuda, et meie üliõpilaskond kongressist võimalikult rohkel arvul osa võtaks. Et seda läbi viia, on vajalik organisatsioonidele ette panna asutada karskete rühmi, kes siis võimalikult hulgaliselt kongressi külastaks. Soomest, Lätist ja Leedust on loota külalisi igast ühest 50 ümber. Teis-

test maadest tuleks neid juba vähe-mal arvul.

Kongressist osavõttu maksuks määrati 100 marka. Kongressi eelarve seati kokku esialgsete kalkulatsioonide järele 80 000 marga pääl.

Õppursõdurite õpiraha maksuks ning õpiabinõude muretsemiseks

on haridusministeeriumi poolt ülikoolile käesoleval semestril tasutud 1.327.900 m. — neile kes normaalkorras registreeritud ning 452.600 m. — neile, kes vastava teaduskonna õppekavades ettenähtud aja jooksul priikooli juba saanud ning kelle soovivaldusi ülikooli valitsus toetanud.

Rahvusvahelisele ornitoloogia kongressile,

mis käesoleval aastal 24. — 29. maini Kopenhagenis ära peetakse, sõidab

ülikooli esitajana zoologia muuseumi konservator M. Härms.

Ülikooli valitsuse ettepanekul

on kinnitatud stipendiaatideks käesolevaks poolaastaks: Tallinna linna poolt: G. Maurach, H. Sumberg, O. Liiv, G. Peschel, E. Tender, B. Tommasson, H. Ahlberg, T. Koern, V. Ora, H. Paltson, A. Sõbin, A. Viidik, K. Jaanson, E. Piipenberg; põllumajand. peavalitsuse poolt: A. Luht, J. Keernik, A. Keskküla, P. Ruubel; Pärnu linna poolt — Arn, Kask ja H. Inda.

Õigusteadlane Aksel Mei

on õigusteaduskonna poolt jäetud finantsõiguse õppetooli juure diplomitud edasiõppijaks üheks aastaks.

Hra Mei lõpetas ülikooli läinud aastal ning teenib praegu riigikontrollis.

Ülikooli lõpetasid:

Margot Arak, sünd. Kvell, Ludmilla Baffoschevitsch ja Maria Suga — arsti astmega; Gerhard Schvarz — (keemiline tehnoloogia) ja Alma Rõigas — (matemaatika).

Mag. chem. H. Korro

kinnitati orgaanilise keemia laboratooriumi vanemaks assistendiks.

Ametist vabastati

omal palvel füüsika-instituudi noorem assistent P. Parts.

Prof. H. Scupin.

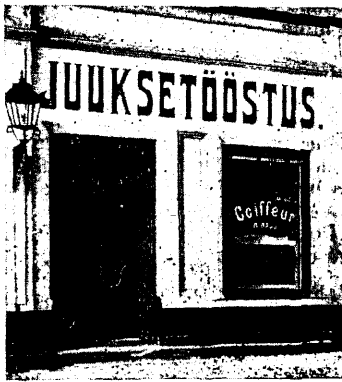
sõidab käesoleval mail Madridis ärapeetavale rahvusvahelisele geoloogia kongressile.

Narva linnä stipendium Tartu ülikooli juures.

Kui läinud aastal Narva gümnaasium oma 50 aastast tegevuse juubelit pühitses, otsustas linnavalitsus selle mälestuseks asutada üks stipendium Tartu ülikooli juures ja teine Tallinna tehnikumi juures. Mõlemad stipendiumid on 50.000 margalised aastas.

Nimetatud stipendiumide pääle on Narva linnavalitsusele rida soovivaldusi sisse tulnud. Neil päevil otsustas linnavalitsus Tartu ülikooli juures käesoleva õppeaasta esimese semestri stipendiumi anda stud. phil. Emilie Mattin'ile, kes filosoofia teaduskonnas eesti keelt õpib.

Teine stipendiumi koht Tallinna tehnikumi juures on aga vastava kandidaadi puudusel lahtiseks jäetud.

I kl. juuksetööstuse-äri A. RAUD

Asutatud 1911. aastal

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud. Töö kiire, puhas ja korralik.

Jaani t. nr. 8, Barklai platsi taga, K. Ungereri äri kõrval.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, KÜÜNI t. 4,

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täieliku vastutusaga töö eest.

Moodsam, täielikum ja odavam

juuksetööstuse-äri

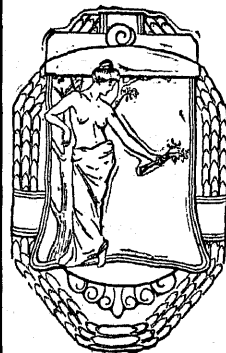
Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga, Kõnetraat 6-43.

Daamide-, herrade- ja teatri-coiffeur-salongid. Manicure.

Äris ainult esimese järgu tööjõud. Eeskujulik puntus. Jootraha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Vastutav ja peatoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: E. Raudsepp. Liikmed: K. Kesä, E. Treufeldt.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Sõnavara kirjastuse uued raamatud.

- Faguet: Kuidas lugeda
E. Kubjas: Öpiringid. H. 75
Charles Richardson: Raamatute walikust. H. 100
Samuel Smiles: Läbikäimisest raamatutega. H. 25
- Mag. Aug. Anni: Ilukirjanduse õpikavad õpiringidele ja iseõppijaile
Prof. G. Suits: Sissejuhatus kirjandusteadusse
- Jaan Kärner: Lehed tuulde. H. 150
Jaan Kärner: Eesti uuemad luuletajad. H. 150
Jaan Kärner: Ärkamisaeagne Eesti ühiskond. H. 75. k. 100.
Inno Wask: Meie kirjandusliku kriitika pankrott. H. 75.
- W. Adams: Walguse walust. Teine kogu luulet. H. 250
W. Adams: Suudlus lumme. H. 200
M. Raud: Kangastused. H. 200
- Knut Hamsun: Nälg. Romaan. H. 300
Jaan Kärner: Mees kes unustas oma nime. Romaan
August Mälk: Kesaliblik. Romaan. H. 200
- Jaan Jõepera: Wana Joosu
Richard Kullerkupp: Tinased tähed
August Mälk: Surnu surm
Jakob Mändmets: Südametunnistus
Jaan Pert: Udulaew. H. 125
Richard Roht: Neli juttu. H. 150
Richard Roht: Looduskangad. H. 125
Richard Roht: Roim. H. 75
Rudolf Sirge: Kallusklemine
- M. Artsõbashew: Koledus. H. 50
H. H. Ewers: Kärbeste kuninga juures. H. 25
H. H. Ewers: Wana postitõld. H. 25
H. H. Ewers: Warandus maa all. H. 25
Fr. Reuter: Reis Belgiasse. Näljajutt.
J. Spiri: Ilma isata ja emata
- Georg Naelapea: Krimmi ja Kaukasuse päiksemail. H. 100
Raja album. II. Koguteos. H. 100
Rich. Rual: Anekdoodid muusikameestest. H. 100
- Aleksander Antson: Lapsed. Draama 1 w. H. 50
Aleksander Antson: Wangid. Draama 4 p.
Eero Alpi: Mõõda kiusatusest. Ühew. n.
Eero Alpi: Sinine lill. Ühew. n.
Joh. Ilwes: Wampiir. 2 w. n. H. 50
Fr. R. Kreutzwald: Wiinakatk
Jakob Liiw: Omad witsad. ühew. lasten. H. 75
Jul. Oro: Täismehed. ühew. lasten. H. 50
Hendrik Saar. Kergats. ühew. lasten. H. 25, k. 50
Hendrik Saar. Pöörang. Näid. 3 w. H. 75, k. 100
Kl. U. Suomela: Kaubaleping. ühew. nali.
Leo Tolstoi: Esimene wiinapõletaja. H. 25
- Dr. Fr. W. Foerster: Elujuht. H. 300. k. 350. iluk. 400.
J. L. Hughes: Eksisammud kooliõpetuses
Knigge: Läbikäimisest inimestega. 2 köidet
Noorusjoud. I. Koguteos. H. k. 200
Noorusjoud. II. Koguteos. H. 200
Noorusjoud. III. Koguteos. H. 125
Dr. med. J. Wilms: Lõbukultuurist. H. 50
Dr. med. J. Wilms: Tahtewõimlemine. H. 75
- J. Aunwer: Kristus ja Buddha. H. 100
A. Kamenskaja-Alba: Mis on teosofia. H. 25
Strauss: Ristiust ja buddismist
- Jaak Järw: Mehised mehed. Äratussõnad. H. 25
Rahwaraamat nr. 1. Ernst Peterson: Elu õnnest. H. 10
Rahwaraamat nr. 2. L. Ploompuu-Westerinen: Hoidke kodukollet. H. 10
Rahwaraamat nr. 3. Kolm lugu lastele. H. 10
Ralph Waldo Trine: Iseloomu kujundamine mõttejõu läbi. H. 25
Prof. J. Bergman ja Dr. A. Kraut: Karskusliikumise ajalugu. 2 köidet
Prof. Bunge j. K. Einbund: Kidunemise põhjused
Jul. Elango: Päikese poole. Lugemik. H. 250
Jul. Elango: Rahwa lootus. H. 250
Rud. Hanson: Suurem kurja juur. H. 50
Prof. H. Koppel: Ärge andke lastele alkoholi
Dr. med. K. Lellep: Alkoholistlised psühoosid
Dr. Lorand: Kümme enneaegse surma põhjust
Willem Reiman: Karskuse mõte
J. Rosental: Tubak ja tema kahju. H. 25
Cora Fr. Stoddard: Uuemad tõsiasjad alkoholi-küsimusest
Kl. U. Suomela: Karskus ja sportwõime. H. 75, k. 100
Dr. R. Tamm: Alkoholi bioloogiline toime
Dr. med. J. Wilms: Suguhaigused ja alkohol. H. 50, k. 75
- Prof. G. Landeseni j. W. Lange: Kvalitatiivse keemilise analüüsi tabelid katioonide ja anioonide tõestamiseks. H. 75, kaustas 100
Karl R. Murakas: Ladina-Eesti sõnastik. H. 100, k. 125
Sõnawara nimekirju ja uusi tutvustajaid
Tartu linna plaan ja juht eesti-, saksa-, prantsuse- ja ingliskeelse tekstiga
- Raamatud, mille hind pole ära märgitud, on seni veel ilmunuta.
Et praeguste olude juures pole wõimalust nimekirja käesolewas ulatuses sageli korrata — palume lahkesti käesolewat kuulutust kohe wälja lõigata.
Huwiosaliste ringkonnile teadmiseks olgu siin kohal tähendat, et käsikirju peale paremate ilukirjanduslikkude proosateoste ja wabaharidus-tõõsse puutuwate, pole wõimalik praegu ka läbiwaatamiseks wõtta.

Sõnavara kirjastus

Moe-, pudu- ja pesuäri
VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister. pesu, koetud vill. naester. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves.

D. M. C. käsitööniite.

Lastesaapaid, tennis-, võimlemise ja hommikukingi

Sandaale. Igasugune korralik auruga riievoltimine.

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5–10% hinnaalandust!

Härrad üliõpilased!

Teie sisseostukoht Tartus oli, on ja jääb

A. Pääsukese äri

Tartus, Promenadi tän. nr. 2.

Pesu, trikoo ja
galanterii kauplus.